

MAGISTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2005:98
ISSN 1404-0891

Fyrkantiga klossar i runda hål?

En undersökning av vissa berörda parter inställning
gällande delandet av musikfiler över Internet

MICHAEL KÖRNEMARK

HÖGSKOLAN I BORÅS

© Körnemark

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Fyrkantiga klossar i runda hål? – En undersökning av vissa berörda parter inställning gällande delandet av musikfiler över Internet

Engelsk titel: Square Pegs in Round Holes? – Investigating the Views of Some Parties Concerning the Sharing of Music Files over the Internet

Författare: Michael Körnemark

Kollegium: Kollegium 1

Färdigställt: 2005

Handledare: Jan Nolin

Abstract: The aim of this study has been to investigate the views concerning the sharing of music files over the Internet as expressed by some of the parties engaged in the current debate in Sweden concerning these issues. The purpose of this study has also been to scrutinize the views about music filesharing as expressed by the parties in question, as well as the conclusions possible to extrapolate from these opinions. The method used to gather information from the parties subjected to this study has been by conducting and recording interviews with representatives from the organizations and companies (entities) in question. Those entities are: the Record Company Sony/BMG, The Swedish branch of the organization IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) and the Swedish organization the Pirate Bureau. The method used to analyze the empirically gathered material has been inspired by a method common in the discipline of philosophy of education known as Phenomenography. My purpose has also been to further discuss how the views of the entities subjected to the study affect the way that the entities in question experience themselves, as well as to try to draw some conclusions in regards to what could be the possible consequences of the ways in which these entities experience each other.

Nyckelord: fildelning, fildelningsnätverk, piratbyrå, upphovsrätt, copyright, musikfiler

Innehållsförteckning

1. Inledning

1.1 Introduktion	sid 4
1.2 Bakgrund	sid 4
1.3 Syfte	sid 5
1.4 Problembeskrivning	sid 5
1.5 Frågeställningar	sid 7
1.6 Tillvägagångssätt	sid 7
1.7 Disposition	sid 7
1.8 Några begreppsredogörelser och stilistiska drag för uppsatsen	sid 9

2. Metod och material

2.1 Val av teoretiskt material	sid 10
2.2 Val av empiriskt material	sid 10
2.3 Val av kvalitativ metod	sid 11
2.4 Fenomenografisk metod – första respektive andra ordningens perspektiv	sid 11
2.5 Avgränsningar	sid 12
2.6 Databassökningar	sid 12

3. Teori, forskning och litteraturgenomgång sid 13

3.1 Historisk översikt – copyright och upphovsrätt	sid 13
3.1.1 England - kort historik rörande upphovsrätt	sid 13
3.2 Syn på upphovsrätt i Europa	sid 14
3.2.1 England – syn på upphovsrätt	sid 14
3.2.2 Tyskland – syn på upphovsrätt	sid 14
3.2.3 Frankrike – syn på upphovsrätt	sid 15
3.2.4 USA - syn på upphovsrätt	sid 15
3.2.5 Sverige - syn på upphovsrätt	sid 16
3.3 Internationella konventioner	sid 16
3.3.1 Bernkonventionen	sid 16
3.3.2 Romkonventionen	sid 16
3.3.3 TRIP:s – avtalet	sid 17
3.4 Regeringsproposition 2004/05:110	sid 17
3.4.1 Rättsligt skydd för tekniska åtgärder	sid 17
3.5 DRM – Digital Rights Management	sid 17
3.6 Fildelning över P2P- nätverk – en kortfattad översikt	sid 18
3.7 Lawrence Lessig	sid 19
3.8 Thomas Kuhn – begreppet inkommensurabilitet	sid 20

4. Alternativa lösningar	sid 21
4.1 Creative Commons	sid 21
4.1.2 Creative Commons i Sverige	sid 21
4.2 Weedshare	sid 22
4.3 Kollektiv licens – en lösning på fildelningens problem?	sid 22
5. Resultat och analys	sid 24
5.1 Presentation av mitt intervjumaterial	sid 24
5.2 Metaforisk modell för analys – tre plattformar	sid 25
5.3 Åtta frågor – åtta aspekter	sid 27
5.4 En redogörelse för organisationernas uppfattningar i relation till ovanstående aspekter av fildelning	sid 28
5.5 En analys av organisationernas syn på redovisade aspekter av fildelningens problematik	sid 36
5.5.1 Väntade respektive oväntade resultat	sid 41
6. Diskussion och slutsats	sid 43
6.1 Piratbyrån – en organisation med ett ambivalent syfte?	sid 43
6.2 Problematiken sett ur ett större perspektiv – kreativitet kontra kommersialism?	sid 45
6.2.1 Marknadsföringsmässig inkonsekvens?	sid 45
6.2.2 Yahoos tjänst för musiknedladdning	sid 46
6.2.3 Fildelningsnätverket Weedshare och de tre organisationernas inställning till detta	sid 46
6.2.4 Marknadsföring av musik via Internet – "Top Down", eller "Bottom Up"?	sid 47
6.2.5 Fildelare idag – musiker i morgon?	sid 47
6.3 Fichte och Internet – Lessig och upphovsrätt	sid 48
6.3.1 Fichte	sid 48
6.3.2 Lessig	sid 49
6.4 Inkommensurabilitet och undersökningens tre parter	sid 49
6.5 En möjlig konsekvens av lagen den 1:a juli 2005 sett ur ett större perspektiv	sid 50
6.6 Slutsats	sid 51
7. Sammanfattning	sid 53
Käll- och litteraturlista	sid 55
Bilaga 1 – intervjufrågor	sid 57
Bilaga 2 – Förklaring av begrepp och förkortningar	sid 59

1. Inledning

Den här uppsatsen handlar om delandet av musikfiler över Internet. Med delande av musikfiler menas i detta fall distribution av information i form av musikaliska kompositioner, verk eller låtar med hjälp av Internet som medium.

1.1 Introduktion

Världen ser på många sätt annorlunda ut idag jämfört med hur den såg ut för 10 år sedan. Inte minst har Internetmediets uppkomst och introduktion för mänsklighetens kollektiva intellektuella och kulturella medvetande inneburit stora förändringar. Sällan har en företeelse som Internet på en och samma gång varit såväl svårgräpbar och konkret till sin natur. Detta gäller även den information som finns tillgänglig via nätet. Många gånger är det även rimligt att ifrågasätta etiska, lagliga och källkritiska aspekter gällande den information som möter en i egenskap av Internetanvändare.

I anslutning till diskussionen om lagligt respektive olagligt tillgängliggörande med hjälp av Internetmediet, anser jag det ligga nära till hands att närmare granska företeelsen med att dela musikfiler på Internet, samt den inställning de organisationer har som berörs inom ramen för denna diskussion.

Ämnet fildelning är i högsta grad aktuellt och någonting som många människor tillhörande ett flertal generationer har bestämda åsikter om, och som många gånger tenderar att leda till högröstade diskussioner när det diskuteras.

Av stor vikt är även det lagförslag som Riksdagen tog den 24:e maj i år om förbud mot nedladdning av musik och filmer över Internet. Denna lag kommer att träda i kraft från och med den 1:a juli i år. Jag kommer att återkomma till detta lagförslag under avsnitt 3.4. i uppsatsen.

1.2 Bakgrund

Som prenumerant på tidningen *InternetWorld*, kom jag i september 2004 att läsa en artikel, i vilken man lät en representant från organisationen Piratbyrån möta en jurist från den svenska grenen av organisationen IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) för att diskutera respektive parts syn på fildelningens problematik (*InternetWorld*, 2004, nr. 7, s. 30). Artikeln väckte mitt intresse, och gjorde att jag motiverades till att undersöka detta fenomen närmare, och på ett mer ingående sätt skildra organisationernas skilda synsätt.

Debattartikeln i *InternetWorld* visade tydligt två saker: de båda parterna var såväl eniga som oeniga. Respektive part i diskussionen hade mycket olika syn på företeelsen fildelning, men var dock eniga gällande en sak – utvecklingen rörande fildelning via Internet så som den ser ut idag, är ohållbar. En möjlig förklaring vad gäller ohållbarheten i situationen återkommer i min problemformulering.

Jag valde att i min undersökning kontakta och utföra intervjuer med parterna Piratbyrån och IFPI, men då jag var intresserad av att utföra en studie med en större bredd,

kontaktade jag även skivbolagskoncernen Sony/BMG, som är den aktör inom skivindustrin som har störst antal marknadsandelar i norra Europa.

För den läsare av uppsatsen, som är okunnig om företeelsen fildelningsnätverk kommer jag att kortfattat redogöra för dessa nätverks princip och funktion under avsnittet som behandlar teori, forskning och litteraturgenomgång.

Jag har valt att i min studie inkludera en redogörelse för musikfildelningsnätverket Weedshare, eftersom jag anser att denna lösning karaktäriseras av ett synsätt som representerar ett nytänkande med ett alternativ som är lagligt, lönsamt för användare och artister, samt framgångsrikt bevarar artistens integritet intakt i förhållande till skivbolagens intressen.

En stor del av Sveriges Internetanslutna befolkning laddar ned musikfiler över fildelningsnätverk, samtidigt som skivindustrin använder sig av de medel som står dem till buds, i form av juridik, lobbying och PR för att motverka denna utveckling. Jag slogs av tanken att det verkar som om skivindustrin, IFPI och Piratbyrån, till stor del i respektive parts synsätt i förhållande till fildelning, betonar olika aspekter av ett och samma problem, samt att denna begreppsförvirring tenderar att leda till att de pratar förbi varandra. Detta såg jag som intressant att undersöka närmare.

Jag blev även intresserad av att mer ingående granska det som ligger till grund för den syn på fildelning som debattörerna förespråkar, inte minst gällande maktaspekter hos respektive organisation gällande fenomenet fildelning.

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är att redogöra för de synsätt som finns hos de organisationer jag valt att studera vad gäller inställningen till fildelning samt att se vilka slutsatser man kan dra utifrån en problematisering av dessa synsätt. Detta åstadkoms med hjälp av en fenomenografisk metod som hjälper till att synliggöra respektive organisations uppfattning om företeelsen fildelning av musikfiler på Internet.

1.4 Problembeskrivning

Dagens copyrightlagstiftning har sin grund i 1700-talets europeiska filosofiska klimat, och den diskussion kring upphovsrätt som fördes under denna tid av namnkunniga filosofer som John Locke, Markisen av Condorcet och Johann Gottlieb Fichte. Det var Fichte som löste den största problematiken i förhållande till upphovsrätten, då han insåg att man kunde göra en skillnad mellan ett verks form och dess innehåll, och i och med detta så lades grunden för den moderna upphovsrättslagstiftningen. En tydligare genomgång av detta kommer att göras under punkt 3.2.2.

I dag står vi emellertid inför ett problem. Som många kreativa artister, musiker och konstnärer har insett, innebär existensen av vårt nygamla medium Internet ypperliga möjligheter för kreativt skapande. Många gånger resulterar ett sådant skapande i att gränsen mellan ett verks och/eller en produkts form och innehåll tänjs ut och blir suddig.

Det vi har idag, är alltså ett nygammalt medium för spridandet och skapandet av information i form av text, ljud och bild, och en upphovsrättslagstiftning som i grund och botten härrör från 1700-talets skriftkultur.

Eftersom vår copyrightlagstiftning av idag har sitt ursprung i 1700-talets filosofiska diskurs, anser jag det vara nödvändigt att jag innefattar en genomgång av denna historiska bakgrund, om än översiktligt.

Jag kommer även att knyta de slutsatser jag drar utifrån denna översikt till situationen så som den ser ut idag, samt att foga samman dessa slutsatser med dem som jag kommer att kunna härleda från mitt empiriska material.

1.5 Frågeställningar

Följande frågeställningar står i fokus mitt uppsatsarbete:

- Vad är utmärkande för respektive organisations synsätt gällande fildelningens problematik?
- Vilka problemställningar blir tydliga konsekvenser av organisationernas synsätt rörande fildelningens problematik?

1.6 Tillvägagångssätt

Spridningen av information och material över Internet i underhållningssyfte eller av andra skäl, innefattar såväl text och bild som ljudfiler, kortare och längre filmsekvenser, samt e-böcker, elektroniska versioner av tidskrifter och inscannade versioner av monografier, bilder och tidskrifter i pappersform.

Jag har valt att undersöka diskursen gällande delandet av filer via Internet, och här närmare bestämt delandet av musikfiler. Jag har valt detta område eftersom jag själv har en bakgrund som utövande musiker och fortfarande umgås och har kontakt med vänner, yrkesverksamma musiker och lärare som sysslar med musik och gränsöverskridande konstformer på mer eller mindre professionell basis.

På samma sätt som det finns många åsikter av olika slag gällande delningen av musikfiler via Internet, finns det även många organisationer i detta sammanhang, som sinsemellan och var för sig förespråkar varierande synsätt på det problem som fildelningen av idag utgör. För att försöka göra en extensiv redogörelse för de synsätt som förespråkas av olika intressen i denna fråga, har jag kontaktat tre organisationer för att belysa deras perspektiv rörande fildelning. Dessa organisationer är Piratbyrån, den svenska delen av IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) samt Sony/BMG.

1.7 Disposition

Uppsatsens disposition ser ut på följande sätt: efter detta inledande kapitel kommer kapitel två, vilket innehåller en redogörelse för den metod som jag avser använda mig av vid analysen av mitt material, samt en redogörelse för hur detta kommer att gå till. Därefter följer avsnittet teori, forskning och litteraturgenomgång i kapitel tre, där jag redogör för de juridiska dokument, den teoretiker och den vetenskapsteoretiker vars publikationer respektive vars begrepp jag anser vara av särskild betydelse för denna uppsats. I kapitlet finns även en beskrivning av de fildelningsnätverk som i sin konstruktion grundas på en P2P-struktur¹, en redogörelse för begreppet DRM² och begreppet inkommensurabilitet.

---

¹ Peer - to Peer, fildelning mellan användare.

² Digital Rights Management.

Kapitel tre innehåller även en historisk översikt som beskriver utvecklingen av det som kom att bli dagens copyrightlagstiftning, en kortfattad historisk genomgång rörande begreppet upphovsrätt i Europa under 1700-talet samt en beskrivning av grunden för lagstiftningen i USA rörande copyright, plus en beskrivning av upphovsrättens historik gällande svenska förhållanden.

Den copyrightlagstiftning som skapades i Storbritannien under 1700-talet kom att utöva ett betydande inflytande på den lagstiftning som skapades på den då nyupptäckta nordamerikanska kontinenten. Av detta skäl anser jag det vara viktigt att redogöra för detta, inte minst eftersom dagens amerikanska copyrightlagstiftning har betydelse för svenska förhållanden idag, vilket till stor del beror på det inflytande som dagens amerikanska företag inom nöjesbranschen utövar på den till stor del angloamerikanskt influerade kulturella arenan i Europa och Norden.

Kapitel fyra har jag valt att kalla för alternativa lösningar. Syftet med detta avsnitt har varit att ge exempel på alternativ till rådande copyrightlagstiftning och ett lagligt fildelningssystem som bygger på en för dessa system ganska ny princip vad gäller distribution av ekonomisk ersättning till de artister vars musik delas i nätverket. Slutligen innehåller detta kapitel ett förslag från en amerikansk jurist med intresse för frågor rörande Internet hur man skulle kunna lösa problemet med dagens fildelning på ett sätt som skulle kunna fungera fördelaktigt för såväl skivbolagen som fildelare i allmänhet.

Kapitel fem har titeln resultat och analys. I detta kapitel redovisas mitt intervju material, och det sjätte kapitlet innehåller min diskussion och min slutsats. Kapitel sju innehåller en sammanfattning och några avslutande ord, därefter följer min käll- och litteraturförteckning, en bilaga innehållande intervjufrågor och en bilaga som listar och förklarar begrepp och förkortningar som förekommer i uppsatsen.

1.8 Några begreppsredogörelser och stilistiska drag för uppsatsen

Nedan följer några klargöranden vad gäller några begrepp av central betydelse för uppsatsen, samt en redogörelse för några stilistiska principer jag valt att följa i mitt skrivande.

Eftersom begreppen copyright och upphovsrätt blandas, och används av författare och forskare, samt även inom vardagligt tal på ett flertal sätt i svenska språket, har jag valt att genomgående i min text använda mig av dessa begrepp utan att göra någon skillnad mellan dem.

I det inledande avsnittet av kapitel tre där jag redogör för ursprunget till begreppet copyright samt även behandlar upphovsrättens historia i Europa, USA och Sverige görs dock en distinktion mellan dessa två begrepp.

Citat används endast när jag vill understryka betydelsen av det ordagranna i ett visst textavsnitt. Titlar och begrepp på andra språk än svenska skrivs med *kursiv* stil. De tre parterna IFPI, Piratbyrån och Sony/BMG skiljer sig av naturliga skäl åt till sina sammansättningar - IFPI är ett juridiskt organ, Piratbyrån en frivilligorganisation och Sony/BMG ett skivbolag. Genomgående i texten används termerna organisation eller part som samlingsterm för undersökningens tre intresseorganisationer. Detta är termer som jag valt att använda mig av, väl medveten om att Sony/BMG detta till trots ej är en organisation utan ett företag.

Fotnoter enligt Oxfordsystemet används för att förklara vissa begrepp och förkortningar. Dessa fotnoter återfinns då på samma sida som noten eller noterna ifråga. I alla andra fall används Harvardsystemet för att återge källor.

2. Metod och material

I det här kapitlet redogör jag för de teoretiker vars forskning och material ligger till grund för min undersökning, samt den empiri jag valt att bygga min studie på. Jag beskriver även fenomenografin, som är kvalitativa metod vanlig inom pedagogiken som jag har använt mig av.

2.1 Val av teoretiskt material

Jag har valt att vad gäller teoretiskt material utgå ifrån de åsikter som uttrycks av den i USA verksamme juridikprofessorn Lawrence Lessig. Detta har jag gjort för att Lessig i sitt material redogör för att den amerikanska upphovsrättslagstiftningen idag i vissa fall används till att stärka de intressen etablerade aktörer på den amerikanska marknaden företräder, samt eftersom denna utveckling i min mening även är av betydelse för svenska förhållanden.

Det fanns i det inledande skedet av uppsatsarbetet även andra teoretiker med i sammanhanget, vilka jag övervägde att använda mig av, som exempelvis James Boyle. Boyle har gemensamt med Lessig, att de båda valt att specialisera sig i sin forskning gentemot frågor och problematik som rör copyright och upphovsrättsliga frågor i förhållande till Internet.

Jag valde att inte använda mig av James Boyle, eftersom jag ansåg att Boyles synsätt att människor enagerade i kreativ verksamhet inspirerar varandra, återkom i det synsätt som Lawrence Lessig ger uttryck för, som jag beskriver i exemplet med Walt Disneys inspirationskälla till Musse Pigg under punkt 3.7.

Jag har valt att använda mig av den amerikanske vetenskapsteoretikern Thomas S. Kuhns begrepp inkommensurabilitet, eftersom detta begrepp är lämpligt att applicera vid granskandet av hur de synsätt förhåller sig till varandra, som de parter ger uttryck för som förekommer i min intervjuundersökning. Detta begrepp förklaras utförligare under punkt 3.8.

2.2 Val av empiriskt material

I min studie genomför jag ett antal kvalitativa intervjuer med representanter för tre av de organisationer som har åsikter rörande fildelning av musikfiler via Internet. Organisationerna är Piratbyrån, den svenska delen av IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) samt Sony/BMG. De fyra största internationella skivbolagskoncernerna av idag är EMI, Sony/BMG, AOL/Time Warner samt Vivendi Universal.

Jag kontaktade dessa organisationer då de är representativa för parter vars synsätt gällande fildelning över Internet skiljer sig åt, även om Sony/BMG och IFPI har gemensamt att de representerar musikindustrin i detta sammanhang.

Skivbolagskoncernen Sony/BMG:s representant fick jag glädjande nog god kontakt med, vilket passar mig i mitt arbete mycket bra, eftersom just Sony/BMG är det skivbolag som har störst antal marknadsandelar i norra Europa. Eftersom just

Sony/BMG innehar positionen som skivbranschens ledande aktör i vår del av världen, kändes det som ett naturligt val att etablera en kontakt med just detta skivbolag, för att undersöka deras inställning till fildelningens problematik.

Jag har även vid valet av mitt källmaterial behövt använda mig av artiklar och debattinlägg från tidningen *InternetWorld* för att styrka mig i min empiri. Denna tidning är inte en informationsvetenskaplig tidskrift, och innehåller på grund av detta inte ett artikelmaterial som är granskat utifrån vetenskapliga kriterier.

Eftersom företeelsen med delandet av musikfiler via fildelningsnätverk över Internet är ett aktuellt fenomen, har jag varit tvungen att använda mig av artikelmaterial från en tidning av *InternetWorld*:s typ, i vilket visar på den intensiva debatt som råder gällande Internet och World Wide Web.

Jag inser att detta är olyckligt utifrån en vetenskaplig synpunkt, men anser det har varit nödvändigt i mitt arbete, då *InternetWorld* i egenskap av dagsaktuell tidskrift behandlar denna utveckling i relation till en webbdiskurs snabbare än vad som är möjligt för vetenskapliga tidskrifter.

2.3 Val av kvalitativ metod

Den metod som man som uppsatsförfattare väljer att begagna sig av, bör givetvis väljas med utgångspunkt utifrån den typ av undersökning som är föremål för studien i fråga. Steinar Kvale problematiserar i sin vetenskapsteoretiska bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* de olika metodologiska utgångspunkter utifrån vilka man i sin forskargärning kan välja att bedriva studier. Kvale redogör för kvantitativa respektive kvalitativa forskningsmetoder, och skriver bland annat följande:

Kvalitativa och kvantitativa metoder är alltså verktyg, och deras användbarhet beror på vilka forskningsfrågor som ställs. Som verktyg kräver de olika kompetens, och forskarna skiljer sig i förmåga och intresse när det gäller genomförandet av kvantitativa beräkningar eller språkliga analyser av kvalitativa data. (Kvale, Steinar, 1997, s. 69).

Då jag i min studie har genomfört en intervjuundersökning för att problematisera ett antal parter inställning i förhållande till problematiken med delandet av musikfiler över fildelningsnätverk, är det dessa parter synsätt i relation till denna problematik som är av central betydelse för min studie. Av detta skäl har jag valt att delvis använda mig av fenomenografins metod, för att kunna bedriva min analys utifrån denna metodologiska bas.

2.4 Fenomenografisk metod – första respektive andra ordningens perspektiv

Fenomenografien är en metod inom vilken man sysslar med att forska om uppfattningar för att studera kvalitativt skilda föreställningar om fenomenen i omvärlden.

Fenomenografins metod har sin utgångspunkt i metoder och tillvägagångssätt vilka man använt sig av inom pedagogikens område. På följande sätt beskriver Ference Marton, professor vid institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs Universitet, principerna bakom idén med fenomenografins metod:

Den fenomenografiska forskningens grundenhet är *ett sätt att erfara någonting*, i den bemärkelse som vi har utvecklat i tidigare kapitel, och forskningens objekt är *variationen* i sätt att erfara fenomen. Fenomenografin har sin grund i ett intresse för att beskriva fenomen i världen såsom andra betraktar dem, och att avtäcka och beskriva variationer i det avseendet, i synnerhet i ett pedagogiskt sammanhang. (Marton, Ference, Booth, Shirley, 2000, s. 146).

Centralt för fenomenografin är det som med metodologiska begrepp kallas för första respektive andra ordningens perspektiv. Mer konkret innebär detta, att med begreppet första ordningens perspektiv menas vad som kan observeras utifrån - rena faktauppgifter rörande en viss problematik (Larsson, Staffan, 1986, s. 12).

Med begreppet andra ordningens perspektiv menas hur exempelvis en viss organisation upplever ett visst fenomen (Larsson, Staffan, 1986, s. 12).

Eftersom jag anser att det är åsikterna hos de parter i fildelningsdebatten som jag har valt att granska som är intressanta, samt de slutsatser man kan dra utifrån dessa åsikter, har jag valt att i min analys vad gäller fenomenografi ha min utgångspunkt i den andra ordningens perspektiv.

2.5 Avgränsningar

På grund av den tid som står en student som skriver magisteruppsats till förfogande, har jag tvingats att anpassa mig, och göra avgränsningar vad gäller de delar av fildelningsproblematik som jag valt att studera. På grund av detta har jag valt att inte intervjua en representant från någon av de större skivförsäljningskedjor som finns i Sverige, för att undersöka på vilket sätt som fildelningen har påverkat dessa kedjor och den verksamhet de bedriver.

Jag har även valt att inte undersöka inställningen gällande fildelning hos STIM, som är den organisation som distribuerar ersättning till svenska artister när dessa artisters verk spelas live, på radio, i TV eller i andra sammanhang. Jag har inte heller genomfört intervjuer med någon representant för någon av de bredbandsleverantörer som är verksamma i Sverige.

2.6 Databassökningar

De databaser som jag i mitt sökande efter information med relevans för mitt ämne har använt har varit fulltextdatabaserna Library Literature and Information Science, samt ACM Digital Library. Jag genomförde även sökningar i databaserna INSPEC och LISA, men valde att inte använda mig av resultat från dessa databaser.

En sökning med sökorden `+file+sharing` i ACM:s databas resulterade i att jag hittade den artikel av upphovsrättsjuristen Fred von Lohmann som jag redogör för i avsnitt 4.3.

Söktermen P2P i samma databas gav en träff på artikeln av Chawate et.al. vilken jag refererar till i avsnitt 3.6.

Användandet av söksträngen `+Digital+Rights+Management` i databasen Library Literature & information Science resulterade i att jag fann Tyrväinens artikel som jag använder i avsnittet 3.5. där jag redogör för begreppet Digital Rights Management.

3. Teori, forskning och litteraturgenomgång

I detta kapitel behandlas material i form av litteratur och material av teoretisk natur, som jag anser har betydelse för de resonemang som jag för i min uppsats, och som sammantaget verkar för att underbygga resonemangen i det kapitel som går under benämningen diskussion och slutsatser.

Jag kommer att redogöra för de punkter i den regeringsproposition som ligger till grund för det lagförslag till ändring i Sveriges copyrightlagstiftning, som jag anser har störst betydelse för mitt uppsatsämne. Denna redogörelse innefattar även en kortfattad beskrivning av närliggande juridiska dokument och konventioner av betydelse för utvecklingen inom det upphovsrättsliga området som exempelvis Bernkonventionen, Romkonventionen samt TRIP³:s-avtalet.

Då uppsatsen handlar om ett antal organisationers syn på delandet av musikfiler över Internet, har jag valt att inte beskriva de delar av dessa regler och förordningar som är av betydelse för bibliotekssektorn.

De juridiska dokument som jag valt att inkludera i detta avsnitt representerar ett urval som jag gjort vad gäller litteratur av detta slag.

3.1 Historisk översikt - copyright och upphovsrätt

3.1.1 England - kort historik rörande begreppet copyright, samt upphovsrättslig lagstiftning

Samlingsnamnet för de affärs- och köpmän som sysslade med förlagsverksamhet och tryckning av verk hade sedan mitten av 1500-talet i England varit *The Stationers Company* (Hesse, Carla, 2002, s.30). Det var medlemmar av detta skrå, som gavs rättigheten till att publicera av censuren granskade verk. När dessa böcker tillverkades, överförde man en avskrift av licensrättigheten till bokens register, och denna avskrift kom att betraktas som bevis för den lagliga rätten till att trycka just detta exemplar av boken (Hesse, Carla, 2002, s. 30).

Det var denna procedur som gav upphov till ordet *Copyright*, vilket alltså från början handlade om den lagliga licensierade rätten till att få flerfaldiga exemplar av tryckta skrifter. Denna term hade alltså ingenting i sin ursprungsbetydelse med upphovsrätt att göra, utan fick denna betydelse under ett senare historiskt skede.

---

³ Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights.

Restriktioner rörande tryckfrihet i England härstammande från Henrik den 8:es regeringstid⁴, resulterade år 1662 i en lag som gick under namnet *the Licensing Act* (Rose, Mark, 1993, s. 31). Syftet med denna lag var att fungera som ett organ för censur: för att kunna trycka en litterär skrift, var man tvungen att få ett licensierat tillstånd från berörd myndighet i varje enskilt fall.

The Licensing Act upphävdes år 1694 (Halbert, Deborah J, 1999, s.4), och ersattes år 1709 med ett lagförslag som skapats med syfte att ersätta den tidigare licensrelaterade lagen. Detta lagförslag resulterade år 1710 i *The Statute of Anne* (Rose, Mark, 1993, s. 36). I och med instiftandet av *The Statute of Anne* anses grunden ha lagts för den moderna västerländska copyrightlagstiftningen.

Syftet med denna lag var flerfaldigt. År 1707 förenades England och Skottland inom det brittiska riket, och det uppdagades för de engelska boktryckarna att det även i Skottland fanns verksamma boktryckare och förlag. I Skottland saknades dock copyrightlagstiftning. Från de engelska boktryckarnas sida ville man med införandet av *The Statute of Anne* dels implementera en copyrightlagstiftning för hela riket, dels motverka en eventuell framtida monopolbildning inom bokväsendet. (Halbert, Deborah J, 1999, s.7).

3.2 Syn på upphovsrätt i Europa

3.2.1 England - Syn på upphovsrätt

Den brittiske filosofen John Locke ansåg att varje människa har personlig äganderätt till det arbete som hon skapat med sina egna händer och kopplade denna äganderätt till de förmågor som naturen skänkt respektive person, samt att det som en människa skapat med hjälp av dessa förmågor därmed borde räknas som dennes egendom (Rose, Mark, 1993, s. 5). Denna uppfattning gav Locke uttryck för år 1690 i sitt verk *Second Treatise*. Detta skedde alltså före instiftandet av *The Statute of Anne* (Rose, Mark, 1993, s. 5).

3.2.2 Tyskland - Syn på upphovsrätt

I Tyskland saknades det copyrightlagstiftning under 1700-talet. Det existerade dock ett skydd, som gick under namnet "privilegiet", vars syfte var att ge skydd åt de tyska boktryckarna (Woodmansee, Martha, 1984, s. 437). Successivt växte det i Tyskland fram ett synsätt gällande författarskapet och dess ursprung, där såg man på författaren i egenskap av kreativt geni, vilket betydde att det som denne skapade hade sitt ursprung inom författaren själv (Woodmansee, Martha, 1984, s. 427). Detta innebar även att man betraktade författarens verk som skapade av denne och tillika dennes egendom (Woodmansee, Martha, 1984, s.437), ett synsätt som jag anser har klara beröringspunkter med den syn på skapande som John Locke förespråkade.

Den tyske filosofen Johann Gottlieb Fichte, som var lärjunge till Immanuel Kant innan han bröt med denne och utvecklade ett personligt filosofiskt system som skiljde sig från Kants läror, gav sig även han i kast med att försöka lösa den inneboende tvisten inom upphovsrättens problematik.

---

⁴ Henrik VIII, Kung av England mellan år 1509 och år 1547.

Fichte skiljde på begreppen form och innehåll i relation till en tryckt skrift, och ansåg att ett verks innehåll tillhörde var och en när väl boken i fråga hade publicerats. Formen i vilken just detta verks innehåll hade skapats, ansåg han däremot var ett unikt uttryck för denne författares kreativa förmågor (Woodmansee, Martha, 1984, s. 445). Johann Gottlieb Fichte anses härmed ha lagt grunden för den moderna synen på författarskap, eftersom den av honom formulerade distinktionen betydde att en författares kreativa förmågor gavs ett personligt uttryck i och med denna distinktion (Woodmansee, Martha, 1984, s. 445).

3.2.3 Frankrike - Syn på upphovsrätt

Synen på upphovsrätt i Frankrike under 1700-talet, skiljde sig från den syn som filosofer som Locke och Fichte argumenterade för i England respektive Tyskland. Det synsätt för vilket det argumenterades i Frankrike fördes fram av filosofen, matematikern och markisen Marie Jean Antoine Nicolas Caritat de Condorcet (Hesse, Carla, 2002, s.36).

Condorcet ansåg varken att idéer var en gåva från Gud, eller att de hade sitt ursprung i en enskild människas sinne. Han hävdade istället att idéer härstammade från naturen själv och att de därför var tillgängliga för var och en. Detta innebar även att de tillhörde mänskligheten som kollektiv helhet, eftersom idéer som sådana hade inneboende sociala kvalitéer (Hesse, Carla, 2002, s. 36).

Efter att Condorcet givit uttryck för sitt synsätt gällande upphovsrätt, uppstod två inriktningar som fick anhängare på respektive sida i debatten om upphovsrätt bland filosofer och tänkare i Europa under denna tid. Man kom att skilja mellan ett objektivt och ett subjektivt synsätt i förhållande till såväl kunskap som idéer.

De som instämde med Condorcets syn hade ett filosofiskt utilitaristiskt synsätt gällande kunskap och idéer, och ansåg att dessa skapades på objektiva grunder, medan de som instämde med Lockes och Fichtes synsätt ansåg att idéer och kunskap utgick från det individuella subjektets rätt till kreativt skapande (Hesse, Carla, 2002, 36).

3.2.4 USA - copyrightlagstiftning

På den nordamerikanska kontinenten dryftade man olika synsätt gällande upphovsrätt på samma sätt som i Europa vid den här tiden, och man kom att basera den Amerikanska copyrightlagstiftningen på den engelska lagen *The Statute of Anne* (Hesse, Carla, 2002, s. 38).

I den Amerikanska författningens åttonde klausul kan man läsa följande rörande copyright:

Congress shall have the power...to promote the progress of Science and useful Arts, by securing for limited Times to Authors and Inventors the exclusive Right to their respective Writings and Discoveries;⁵

---

⁵ <http://www.house.gov/Constitution/Constitution.html>

3.2.5 Upphovsrätt i Sverige

I Sverige fick vi vår första basala upphovsrättslagstiftning så sent som år 1809 (Olsson, Henry, 1994, s. 16). Sedan 1960 är det för svenska förhållanden *lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*, allmänt kallad för *upphovsrättslagen* som gäller (SFS nr: 1960:729).

3.3 Internationella konventioner

3.3.1 Bernkonventionen

Bernkonventionen var det första internationella dokument som skapades i syfte att verka för ett upphovsrättsligt skydd över nationsgränser. Konventionen skapades i Schweiz år 1886, och har genomgått fem revisioner sedan dess. Sverige anslöt sig till konventionens ursprungliga text från år 1904. För svensk del gäller idag den text som antogs efter den femte och senaste revisionen i Paris år 1971.

Konventionens syfte är att verka för ett enhetligt upphovsrättsligt skydd för upphovsmän till konstnärliga och litterära verk. Etthundrafemtio stater är anslutna till Bernkonventionen, och dessa stater bildar en union som verkar för att skydda de rättigheter som upphovsmän äger som tillhör stater inom denna unionsbildning (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 40).

Till grund för Bernkonventionen ligger tre principer. Den första principen är rätten till nationell behandling. Detta innebär, att ett verk sprunget ur medlemsstaterna har, utöver det skydd som Bernkonventionen ger, även samma skydd som medlemsstaten ger verk skapade av dess egna medborgare (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 40).

Den andra principen innebär att ett verk skyddas omedelbart då det har skapats utan att någon formell registrering är nödvändig. Bernkonventionens tredje princip innebär att verket är skyddat av konventionen oberoende av om skydd av något slag existerar inom verkets ursprungsland eller inte (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 40).

Med beteckningen "litterära och konstnärliga verk" åsyftar man i konventionen alla producerade alster inom det vetenskapliga, litterära och konstnärliga området, oavsett på vilket sätt som dessa verk har skapats (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 40).

3.3.2 Romkonventionen

Romkonventionen bygger liksom Bernkonventionen på principen om nationell behandling. Romkonventionens syfte är att ge ett upphovsrättsligt skydd åt utövande konstnärer, framställare av fonogram/ljudupptagningar, samt att ge ett skydd åt företag inom radio- och television.

En väsentlig princip för Romkonventionen är att upphovsättsinnehavare av det slag som beskrivits enligt ovan är att dessa äger möjligheten att hindra att ett verk de skapat framförs eller mångfaldigas utan rättsinnehavarens samtycke (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 42).

Skyddstiden för verk som innefattas av denna konventions skydd är minst tjugo år från och med det år då verket i fråga framfördes första gången (Regeringsproposition 2004/05, s. 42).

3.3.3 TRIP:s-avtalet

TRIP:s-avtalet är benämningen på det avtal som behandlar handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter. Detta avtal skapades inom WTO (World Trade Organisation), då organisationen skapades år 1994. Etthundrafemtio länder innefattas av TRIPS-avtalet, som för Sveriges del ratificerades och trädde i kraft år 1996 (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 42).

Särskilt intressant i förhållande till upphovsrättsliga frågor är en bestämmelse i TRIP:s-avtalet, som ger datorprogram samma rättsliga skydd som litterära verk (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 43).

3.4 Regeringens inställning till tillgängliggörande av material via Internet

Det är proposition nummer etthundratio från regeringsåret 2004/2005 som ligger till grund för den lagändring rörande upphovsrätt i förhållande till Internet som kommer att gälla från och med den 1:a juli 2005. Utövande konstnärer, liksom framställare av ljudupptagningar/bildmaterial samt TV- och radiosändningar benämns i propositionen närstående rättighetsinnehavare. Precis som i den ovan beskrivna Romkonventionen är det de närstående rättighetsinnehavarna förbehållet att bestämma över när ett verk skapat av dessa rättsliga innehavare tillgängliggörs. Nytt i sammanhanget i relation till Internet är, att det i denna proposition stipuleras att rättighetsinnehavaren ges rätten att tillåta eller förbjuda att verk på trådbunden eller trådlös väg görs tillgängliga för allmänheten. Denna ger även rättighetsinnehavaren rätten att se till att verket är allmänt tillgängligt vid en tidpunkt och en plats som den enskilde nyttjaren själv väljer (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 45).

Upphovsmännen fortsätter även att inneha ensamrätt vad gäller spridning av deras verk, oavsett om dessa sprids som kopior eller original. Upphovsmännens rättigheter upphör inte heller att gälla efter att materialet i fråga har spridits över Internet (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 45).

3.4.1 Rättsligt skydd för tekniska åtgärder

Propositionen innehåller även information om att rättsligt skydd inom EU kommer att ges till de rättighetsinnehavare som vid tillgängliggörandet av sina verk/alster använder sig av "digitala vattenstämplar". Elektronisk information av detta slag får enligt direktivet varken avlägsnas eller ändras. Spridning av verk eller alster från vilka information om rättighetsförvaltning har avlägsnats, får inte heller ske (Regeringsproposition 2004/05:110, s. 47, s. 48).

3.5 DRM - Digital Rights Management

Digital Rights Management är samlingsbegreppet för de tekniska verktyg som företag verksamma inom film- musik- och mjukvaruproduktionsområdet använder sig av, för att försöka förhindra att användare av dessa företags produkter olovligen kopierar

exempelvis spelfilmer, musik CD-skivor eller datorprogram av olika slag (Tyrväinen, Pasi, 2005, Concepts and a Design for Fair Use and Privacy in DRM, D-Lib Magazine).

Konkret fungerar detta på så sätt, att ett visst företags produkter, exempelvis musikfiler från ett skivbolags fildelningsnätverk innehåller restriktiv kodning vilken gör, att dessa musikfiler endast går att avlyssna i en mediaspelare som är kompatibel med filer från just detta fildelningsnätverk. Begreppet digital vattenstämpel (Digital Watermark) används även i detta sammanhang som ett exempel på ett digitalt sigill som man kan tillföra en viss fil, för att man från företagets sida ska kunna styrka företagets äganderätt till filen, om en olovlig kopia gjorts av filen i fråga.

3.6 Fildelning över P2P-nätverk - En kortfattad översikt

Sedan Internet blev ett verktyg tillgängligt för människor att använda i såväl yrkesmässiga som privata sammanhang, har folk haft för vana att generöst dela med sig av och lägga ut versioner av filer på Internet, bestående av text, ljud, film, bilder eller en kombination av dessa medieformer.

När detta har gjorts har det ofta skett på så sätt, att informationen lagts ut på en central server med Internetanslutning, på vilken denna information tillgängliggjorts. Principen för spridningen av information ändrades i och med skapandet av P2P-nätverk.

Förkortningen P2P är en akronym för *peer to peer*. P2P-lösningarna fungerar på följande sätt. Lösningen bygger på en nätverksstruktur, inom vilken användarna av nätverket har kontakt med varandra, och byter filer med varandra genom nätverket. Respektive användares hårddisk fungerar inom nätverket som en server, istället för att respektive användare är uppkopplad mot en enskild central server (Chawate, Yatin et. al., 2003, s. 407).

Nätverksstrukturer av detta slag borgar för en väldigt snabb kapacitet för nedladdning, inte minst under förutsättningen att nätverkets användare har tillgång till snabba Internetuppkopplingar eller bredband. P2P-lösningarna har även en styrka på grund av en i systemet inneboende funktion, som har namnet *self-scaling*. *Self-scaling* innebär att ju fler användare ett nätverk har, desto starkare blir det, och desto snabbare fungerar det eftersom mängden användare förbättrar nätverkets kapacitet (Chawate, Yatin et. al., 2003, s. 407).

Då respektive användares hårddisk fungerar inom nätverket som servrar, står de alla i ett jämlikt förhållande till varandra, och därur härleds namnet *peer to peer*, då ordet *peer* betyder just jämlik på engelska.

Det första nätverk som skapades som byggde på P2P-strukturen, var musikfildelningsnätverket Napster, som år 1999 stämades av den amerikanska organisationen RIAA (Recording Industry Association of America) (Chawate, Yatin et. al., 2003, s. 407).

Napster skapades av de amerikanska programmerarna Shawn Fanning och Sean Parker. Napster skiljde sig något åt i sin uppbyggnad i jämförelse med P2P-nätverkens princip enligt ovan, på det sättet att Napster tillhandahöll programvara som möjliggjorde för nätverkets användare att på ett enkelt sätt se vilka filer som fanns tillgängliga hos de

som var anslutna till nätverket (Lessig, Lawrence, 2001, s. 130). Trots denna distinktion räknas Napster till gruppen P2P - nätverk.

Exempel på varianter av fildelningssystem av P2P-typ som följt i kölvattnet efter Napster är Kazaa, Morpheus och Gnutella.

3.7 Lawrence Lessig

Lawrence Lessig, juridikprofessor vid Stanforduniversitetet utanför San Fransisco i Kalifornien, är en av initiativtagarna till det alternativ till konventionell upphovsrätt som går under benämningen Creative Commons. Jag återkommer till Creative Commons under punkt 4.1 i nästa kapitel.

Lessig betonar i sina böcker "Free Culture" och "The Future of Ideas" ett antal aspekter gällande dagens copyrightlagstiftning. Nedan följer några exempel som jag anser vara viktiga i detta sammanhang.

Lessig utgår i sitt studium av amerikansk copyrightlagstiftning från den amerikanska självständighetsdeklarationen. I denna står det gällande copyright rörande verk av konstnärlig natur, att skyddet för verk av detta slag gäller under begränsad tid (Lessig, Lawrence, 2004, s. 119).

Lessig påpekar även att företag inom den amerikanska nöjesindustrin, som exempelvis företaget Walt Disney Inc., genom att ge ekonomiska bidrag till särskilda amerikanska kongresskampanjer lyckats få igenom lagförslag som gagnar företagets syften, och i och med detta säkrar företagets rätt till copyrightskydd gällande de av företagets produkter, som annars skulle ha tillfallit den allmänna domänen efter att den tidsperiod som skyddet innefattade har löpt ut. (Lessig, Lawrence, 2004, s. 218). Det upphovsrättsliga skyddet för ett av Walt Disneys allra första och största/starkaste varumärken, Musse Pigg, är ett talande exempel på detta.

Exempel inom musikindustrin på detta sätt att arbeta innefattar bland andra förlängningen av copyrightskyddet för George Gershwins verk "Rhapsody in Blue" (Lessig, Lawrence, 2004, s. 221).

Lessig exemplifierar hur kreatörer av olika slag inspireras av varandra, samt hur denna kreativa korsbefruktning leder till framväxten av dagens västerländska populärkultur. Lessig utgår i sitt exempel från historien om bakgrunden till hur just Musse Pigg kom till.

År 1928 skapade stumfilmsskådespelaren Buster Keaton sin sista oberoende stumfilm. I denna porträtterade han en karaktär vid namn *Steamboat Bill, Jr* (Lessig, Lawrence, 2004, s. 22).

Samma år, 1928 lyckades Walt Disney att skapa tecknad ljudfilm. Den tecknade figuren i denna film hette *Steamboat Willie*, och var Walt Disneys tecknade parodi på Keatons karaktär (Lessig, Lawrence, 2004, s. 22, s. 23).

Även om att detta exempel härrör från filmindustrin, anser jag ändå att det är relevant i sammanhanget, eftersom det visar på hur en kreatör inom ett område inspireras av en

skådespelare till att skapa någonting nytt med utgångspunkt i tidigare befintligt material.

Jag anser därför att principen för källan från vilken den kreativa inspirationen hämtas är densamma, oavsett om den rör musik, konst, litteratur eller andra uttrycksformer.

3.8 Thomas S. Kuhn - begreppet inkommensurabilitet⁶

Den amerikanske forskaren och vetenskapsteoretikern Thomas S. Kuhn är allmänt känd för sin teori rörande vetenskapliga paradig, inom vilken han ser på olika vetenskapliga synsätt som var för sig skilda paradig; exempelvis existerande synsätt inom Ptolemaisk astronomi kontra Kopernikansk astronomi (Kuhn, Thomas S. 1962, s. 68).

Kuhn myntade även begreppet inkommensurabilitet, med vilket menas, att när två eller fler parter studerar eller förhåller sig till ett och samma fenomen, och dessa parter har vitt skilda utgångspunkter för sitt förhållningssätt, så kommer detta att innebära att dessa parter aldrig kommer att kunna nå ett konsensusförhållande vad gäller deras gemensamma uppfattning rörande fenomenet ifråga, eftersom respektive part lägger all kraft på att argumentera för sitt synsätt. Jag återkommer till begreppet inkommensurabilitet under punkt 6.4.

---

⁶ Se även Poirier Martinsson, 2003, s. 390 för tydlig förklaring av detta begrepp.

4. Alternativa lösningar

I detta kapitel beskriver jag alternativ till rådande lösningar vad gäller upphovsrätt och fildelning, som jag anser kan vara av intresse för allmänheten, då dessa lösningar i mitt tycke är exempel på kreativa lösningar av detta problem.

4.1 Creative Commons

Creative Commons är en icke vinstdrivande organisation som förespråkar ett alternativt synsätt i förhållande till traditionell copyrightlagstiftning. Organisationen grundades år 2001. En av grundarna var amerikanen Lawrence Lessig, som är professor i juridik vid Stanforduniversitetet i Kalifornien, USA.

Inom den traditionella lagstiftningen på detta område är utgångspunkten att alla rättigheter gällande en viss produkt eller en vara (kreation) är skyddade av upphovsrättsligt skydd – detta enligt principen "all rights reserved". Inom Creative Commons har man haft detta fullständiga rättsliga skydd som utgångspunkt, och utifrån detta skapat ett kompletterande copyrightsskydd enligt principen "some rights reserved" (<http://www.creativecommons.org>).

Om en artist marknadsför ett verk under skyddet av en Creative Commons-licens, har artisten elva nivåmässiga grader av upphovsrättsligt skydd att välja mellan, utöver det skydd som det ursprungliga skyddet ger. Exempelvis så kan man som kompositör välja att tillåta att en låt används av andra med förbehållet att ursprungs-kompositörens namn uppges, eller att låten får användas i diverse icke-kommersiella produktioner. Ett flertal av dessa licenser är till för att användas av artister som skriver och/eller producerar och framför musik. Ett exempel på ett framgångsrikt användande av en Creative Commons-licens representeras av den amerikanske Science Fictionförfattaren Cory Doctorow, som lade ut sin bok "Down and out in the Magic Kingdom" på nätet under en Creative Commonslicens, samtidigt som den släpptes i handeln. Trots detta sålde pappersutgåvan i 100.000 exemplar.

Exempelvis kan artisten välja om låten får användas av kommersiella aktörer eller inte, eller välja att låta andra fritt sprida, återge och framföra artistens verk, men enbart förutsatt att artisten ges sitt rättmätiga erkännande.

4.1.2 Creative Commons i Sverige

Creative Commons system med kompletterande copyrightsskydd är ännu inte etablerade i Sverige. Tidigare undersöktes möjligheten att skapa en Creative Commons-lösning i Sverige av juristen Mikael Pawlo på den svenska advokatbyrån Lindahl, men Pawlo har varit tvungen att skrinlägga denna undersökning på grund av tidsbrist. (*InternetWorld*, 2005, nr. 2, s. 55).

STIM:s chefsjurist Martin Altenhammar, påpekar i anslutning till diskussionen om Creative Commons i Sverige, att han tror att licenser av detta slag kommer att hamna på kollisionkurs i förhållande till STIM:s gällande avtal med till STIM anslutna kreatörer (*InternetWorld*, 2005, nr. 2, s. 56).

Framtiden kommer att få utvisa om det blir aktuellt med Creative Commons-licenser i Sverige.

4.2 Weedshare

Weedshare är ett alternativ till existerande olagliga fildelningsnätverk, som till skillnad från dessa i sin uppbyggnad och struktur försöker att kombinera en laglig fildelningslösning genom vilken artisternas integritet och ekonomiska förtjänst bibehålls.

Konkret fungerar det på följande sätt: som användare av nätverket får man lyssna på en låt upp till tre gånger. Om man efter dessa tre genomlyssningar vill ladda ned låten, måste man betala för detta. Priset per låt sätts av artisten själv, och detta kan variera mellan femtio amerikanska cent och fyra dollar.

Som registrerad användare av Weedshare får man dela nätverkets filer med andra användare. När detta sker, får den som delar ut musikfilen ekonomisk ersättning motsvarande tjugo procent av den ursprungliga kostnaden för nedladdandet av låten. Den som laddar ned filen får en ersättning motsvarande tio procent. Den som i nästa led laddar ned filen från den som laddade ned den först, får i sin tur en ersättning motsvarande fem procent. Artisten som laddas ned och vars musik delas tjänar femtio procent per nedladdning, en ersättning som baseras på det pris per låt som artisten själv bestämt. Slutligen så kompenseras Weed-nätverket med resterande femton procent för att täcka underhålls – och administrativa kostnader. (<http://www.weedshare.com>)

4.3 Kollektiv licens - en lösning på fildelningens problem?

Den amerikanske immaterialrättsjuristen Fred von Lohmann skrev i oktobernumret 2004 av tidningen Communications of the ACM (von Lohmann, Fred, 2004, s. 21-24) en artikel, i vilken han redogör för en möjlig lösning på fildelningens problematik. von Lohmanns lösning ser ut på följande sätt:

von Lohmann föreslår att de privatpersoner som idag ägnar sig åt fildelning, skulle få fortsätta att göra detta med laglig tillåtelse mot att de för denna rättighet betalade en månatlig avgift (von Lohmann, Fred, 2004, s. 21). von Lohmann föreslår att denna avgift skulle uppgå till fem dollar per månad och fildelare. Denna ersättning skulle därefter distribueras till de artister som laddades ned, samt till dessa artisters skivbolag. Fördelningen av ersättningen skulle skötas av ett organ motsvarande det amerikanska organet ASCAP, som är den amerikanska motsvarigheten till STIM i Sverige. Artisterna och skivbolagens ersättning skulle komma dessa tillgodo i proportion till hur pass mycket respektive artist delades över nätverket.

von Lohmann jämför en lösning av detta slag med den som i USA skapades när kommersiella radiosändningar var en ny uppfinning, och amerikanska musiker och kompositörer klagade över att deras verk spelades i radio utan att de erhöll ersättning. Det var i detta skede som ASCAP och andra organ av detta slag bildades (von Lohmann, Fred, 2004, s. 22). von Lohmann drar paralleller mellan dagens utveckling hos musikaliska rättighetsinnehavare i förhållande till Internet, och rättighetshavare då radiomediet var ungt. Såväl då som nu försökte rättighetsinnehavarna med hjälp av lagliga instrument kväsa ett nytt medium, tills man bestämde sig för att skapa lösningar av ASCAP:s typ.

von Lohmann nämner ett antal skäl till varför han anser att en legalisering av fildelning på Internet kombinerat med en obligatorisk kollektiv licens är en bra idé. Dels hävdar von Lohmann, är det enklare att få respektive fildelare att gå med på att betala fem dollar per månad, än att lyckas med konststycket att få tiotals miljoner fildelare att överge existerande fildelningslösningar som Kazaa, Morpheus och Gnutella. Dels anser von Lohmann, att fildelarna själva gör ett mycket bättre jobb vad gäller marknadsföring av musiken i sig än vad skivbolagen gör, vilket innebär att tillåten fildelning skulle innebära att skivbolagen kan minska sina kostnader för marknadsföring av artister.

von Lohmann påpekar även, att så länge som varje fildelare skulle betala sina fem dollar per månad, så skulle dessa intäkter strömma in till skivbolagen och deras artister, vilket är att jämföra med dagens i ekonomiskt hänseende omvända trend, där skivbolag och artister dagligdags förlorar mängder med intäkter på grund av fildelning. von Lohmann hävdar att en lösning som inkluderar en licens av detta slag månatligen skulle generera en summa på 3 miljarder dollar i form av intäkter till skivbolagen.

von Lohmann föreslår även, att man vid försäljningen av licenser för en lösning av denna typ, skulle kunna samarbeta med leverantörer av bredband, så att avgiften för fildelning skulle kunna bakas in i kostnaden för bredbandslösningen.

Sammanfattningsvis anser von Lohmann att den lösning på fildelningens problem som han föreslår har följande fördelar:

Att kombinera denna lösning med ett samarbete med bredbandsleverantörer skulle resultera i, att ju fler personer som via sitt bredband lagligt skulle kunna ägna sig åt fildelning, desto fler personer skulle sannolikt göra detta, vilket skulle generera ytterligare intäkter för skivbolagen och artisterna.

Skivbolagens juridiska lobbyverksamhet skulle kunna ägnas åt att verka för ett Internet som användes på ett kreativt sätt i förhållande till musik, då detta skulle ligga i skivbolagens intresse (von Lohmann, Fred, 2004, s. 23).

Den musikaliska marknaden skulle till stor del bli självreglerande och priset per person och månad för nyttjandet av denna lagliga fildelningslösning skulle sättas av skivbolagen, som givetvis skulle tjäna mer på ett lägre pris per månad, detta skulle i sin tur generera att fler användare av systemet skulle ansluta sig än om priset var exempelvis några hundra kronor i månaden.

von Lohmann skriver slutligen, att en lösning av det här slaget förmodligen ligger långt fram i tiden, delvis beroende på att en mängd juridiska avtal och rättigheter i förhållande till musikens rättighetsinnehavare, Internet som medium etc, skulle behöva klargöras vilket kommer att ta lång tid att genomföra, men att det även i sammanhanget handlar om att man från skivbranschens sida behöver pröva på nya sätt att tillgängliggöra musik. von Lohmann sticker avslutningsvis ut hakan och skriver, att man inom skivindustrin ligger ganska långt ifrån att kunna erkänna att de affärsmodeller man arbetar med är obsoleta, och att det i mångt och mycket handlar om att skivbranschen behöver våga sig på att pröva nya lösningar inom detta område.

5. Resultat och analys

Detta kapitel innehåller resultatet av min studie, samt analysen av den insamlade materialet. Materialet har analyserats med utgångspunkt utifrån fenomenografins metod.

5.1 Presentation av behandlingen av mitt intervju-material

Som jag beskrivit i avsnitt 2.4., avser jag att i min analys använda mig av den del av fenomenografen som kallas för den andra ordningens perspektiv. Det är detta som sker, när man i sin analys studerar exempelvis vad olika organisationers uttalanden rörande en viss företeelse säger om organisationen som sådan.

Michael Uljens skriver bland annat följande om fenomenografisk metod i sin bok *Fenomenografi - forskning om uppfattningar*:

I fenomenografen, liksom i största delen av västerländsk forskning, menar man att det är möjligt att jämföra uppfattningar som människor har av en yttre verklighet *med* en yttre verklighet. I fenomenografen måste detta emellertid ske genom en jämförelse av olika människors uppfattningar av samma aspekt av den yttre verkligheten. Man menar att det är omöjligt att jämföra människors uppfattningar av verkligheten med verkligheten själv därför att verkligheten konstitueras av mänskligt uppfattande av den. (Uljens, Michael, 1989, s. 14, s. 15)

Jag anser att ordet "människor" i ovanstående citat gott och väl kan bytas ut mot ordet "organisation". På samma gång är det ju så, att organisationers ståndpunkter i frågor som dessa har intresse av, ges organisationens röst av människor som representerar organisationen i fråga.

Här följer en kort presentation av mitt material. I min undersökning, så har jag ju intervjuat representanter för tre olika intresseorganisationer för att granska dessa parter inställning i förhållande till företeelsen med delandet av musikfiler över Internet. Givetvis är det så att dessa organisationer i större eller mindre grad har skilda intressen i förhållande till fildelning. På grund av detta faller det sig naturligt att dessa åsiktskillnader avspeglar sig i de svar jag fått utifrån de frågor jag ställt vid mina intervjuer.

Jag hade formulerat tjugo frågor som jag ställde till mina informanter, och jag ställde samma tjugo frågor till samtliga informanter. Jag gjorde därefter ett urval bland mina tjugo frågor, och valde ut dem som jag ansåg behandlade de aspekter gällande fildelning som jag bedömde var mest intressanta att jämföra vad gällde intervjuaren jag fått från respektive informant. Detta resulterade i att antalet frågor med relevans för min analys minskade till åtta stycken. Bland de frågor som exkluderades fanns inledande frågor av uppmjukningskaraktär, såsom frågor om informantens yrkesmässiga bakgrund etc.

Var och en av informanterna tillfrågades om de accepterade att medverka i undersökningen med vars och ens fulla för- och efternamn, då informanterna i egenskap av representanter för respektive organisation/företag agerar som offentligt talesman för denna. Samtliga samtyckte till detta.

5.2 Metaforisk modell för analys - tre plattformar

De tre organisationer som jag valt att kontakta, vars representanter jag intervjuat i egenskap av organisationer med intresse för frågor som rör fildelning, arbetar med dessa frågor utifrån sinsemellan olika utgångspunkter. Jag har därför valt att konstruera en modell som bygger på en metafor för att beskriva detta. Detta har jag gjort av tre skäl. Dels så har denna modell underlättat för mig i mitt arbete för att det har gjort det lättare för mig att åskådliggöra respektive parts synsätt i förhållande till mina informanternas svar, dels så har jag haft uppsatsens läsare i åtanke, och har därför även haft avsikten att detta modellerande skulle underlätta läsförståelsen av mitt arbete. Slutligen så har avsikten varit att knyta tankemodellen till uppsatsens titel, och vice versa. Min modell är konstruerad på följande sätt.

Jag har givit parterna IFPI, Piratbyrå och Sony/BMG var sin geometrisk figur, som representerar respektive part i metaforiskt hänseende. IFPI har fått en kvadrat, Piratbyrå en cirkel och Sony/BMG har givits en triangel.

Den metafor som ligger till grund för uppsatsens titel, har sin utgångspunkt i den klassiska småbarnsleksak som består av en låda med ett lock, i vilket det finns hål med olika geometriska former. Syftet med leksaken är att med en liten hammare slå ned stavar av olika form i respektive hål. Min utgångspunkt utifrån detta är hur det blir, om man placerar "fel stav" i "fel hål", och syftet med metaforen är att undersöka om det synsätt som respektive organisation/företag företräder skiljer sig från varandra på ett sätt som går att likställa med att använda leksaken på detta okonventionella sätt.

Även valet av geometrisk figur för respektive part har ett syfte. Organisationen IFPI har tilldelats en kvadratisk symbol, då IFPI har ett juridiskt förhållningssätt som bas för denna organisations synsätt gällande fildelning, och jag anser att det i metaforiskt hänseende ligger nära till hands att gestalta juridikens ramverk med en kvadrat.

Piratbyrå har tilldelats en cirkel, då denna organisation prioriterar ett entusiastiskt och kreativt synsätt i förhållande till kultur och kulturkonsumtion. Den i mitt tycke inneboende dynamiska strukturen i cirkelns geometri symboliserar det flödesrika sätt på vilket Piratbyråns medlemmar anser att kultur bör tillgängliggöras på.

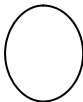
Slutligen har skivbolaget Sony/BMG tilldelats triangeln för det som denna part står för. I egenskap av skivbolag och intressent på den svenska skivmarknaden, ligger det i Sony/BMG:s intresse att marknadsföra företagets artister och produkter. Av detta skäl, anser jag det lämpligt med en triangel som symboliserar dem, då den av triangelns spetsar som riktas mot målgruppen symboliserar det marknadsmässiga företagets fokus gentemot företagets målgrupp på denna marknad.

IFPI - International Federation of the Phonographic Industry (Svenska)

IFPI är det juridiska organet för den svenska skivindustrin, och har i egenskap av juridisk representant i detta sammanhang det upphovsrättsliga ramverket gällande avtal, regler och förordningar i förhållandet mellan skivbranschen och dess artister, musiker och kompositörer som rättesnöre i förhållande till fildelning.

Den representant som jag intervjuat hos IFPI är juristen Magnus Mårtensson.

Piratbyråns

Piratbyråns representerar en sammanslutning av människor med en entusiastisk inställning till konsumtion av kultur i olika former – inte bara musik – och som vill ifrågasätta det traditionella upphovsrättsliga synsätt som är grunden för musikindustrin och nöjesindustrin av idag.

Den representant för Piratbyråns som jag intervjuat är Rasmus Fleischer, som är journalist och även verksam musiker.

Sony/BMG

Sony/BMG är den av världens fyra största skivbolagskoncerner som har störst antal marknadsandelar i Europa, och därmed även i norra Europa.

Den representant för Sony/BMG som jag intervjuat är Calle Ekdahl, som på Sony/BMG är den som är ansvarig för att utveckla nya lösningar för distribution av musik.

5.3 Åtta frågor - åtta aspekter

De åtta av mina intervjufrågor, vars svar från respektive organisation jag valt att studera och redogöra för, kan sammanfattas i form av aspekter. Varje fråga behandlar en viss aspekt av fildelningens problematik. Här följer en schematisk sammanställning som redogör för dessa aspekter, samt en förteckning över dessa frågor i sin helhet.

Aspekt: Internet

Intervjufråga

Hur ser ni på Internet som distributionsmedium för musik i digital form, jämfört med traditionella kanaler för distribution?

Aspekt: Fildelare

Intervjufråga

Vad har ni för åsikt om fildelare? Är ni positiva till viss slags fildelning, och negativt inställda till fildelning av annat slag?

Aspekt: Dagens fildelningssystem

Intervjufråga

Vad anser ni är fel med dagens etablerade fildelningslösningar? På vilket sätt skulle man kunna skapa ett alternativ som gynnar alla involverade parter?

Aspekt: Fildelningsnätverket Weedshare

Intervjufråga

Vad tycker ni om fildelningsnätverket Weedshare?

Aspekt: Koppling mellan IT-kompetens och fildelning

Intervjufråga

Statsminister Göran Persson har en vision om ett Sverige som är världsledande vad gäller den kompetens som finns samlad inom IT-området. Anser ni att det kan finnas någon koppling mellan medborgarnas datakompetens i anslutning till fildelning, och grogrunden för ett Sverige som ligger i bränschen vad gäller IT-kompetens?

Aspekt: Lagförslag gällande fildelning 1:a juli 2005

Intervjufråga

Regeringen har lämnat ett lagförslag om att förbjuda nedladdning av piratfiler på lagrådsremiss. Denna lag kommer sannolikt att träda i kraft den 1:a juli 2005. Vilka positiva respektive negativa konsekvenser för dagens fildelning tror ni att denna lag kan medföra?

Aspekt: Skivbolagens policy idag lika med skademinimering

Intervjufråga

Vissa journalister och författare anser, att skivindustrins förespråkare missbedömde Internets potential för spridandet av information när webben var ung, och att skivbranschens åtgärder idag mest handlar om att ägna sig åt "damage control". Vad har ni för kommentar till ett sånt uttalande?

Aspekt: Problematiken med att dagens fildelare är morgondagens kunder

Intervjufråga

Samtidigt som skivindustrin av förklarliga skäl ogillar att Sveriges medborgare ägnar sig åt fildelning, innefattar fildelningens problematik en inneboende intressekonflikt, eftersom många av dem som ägnar sig åt nedladdning av musikfiler även är/kan komma att bli potentiella köpare av musik, och i och med detta även skivindustrins framtida kunder. Hur anser ni att man framgångsrikt bör närma sig denna problematik?

5.4 En redogörelse för organisationernas uppfattningar i relation till ovanstående aspekter av fildelning

Här redovisas de tre organisationernas uppfattningar gällande de aspekter av fildelningens problematik som uttrycks i mina frågeställningar. Organisationernas åsikter redovisas i följande ordning: IFPI, Piratbyrå samt Sony/BMG.

Intervjusvaren återges här i sammanfattad form, med mina ord. Vad gäller intervjun med IFPI:s representant så fungerade inte inspelningen på grund av ett sladdbrott. Efter denna intervju rekonstruerade jag Mårtenssons svar ur minnet, och genomförde ytterligare en intervju med honom efter att jag skaffat en fungerande sladd. Svaren från denna intervju ser därför något annorlunda ut, då jag kontrollerade mina rekonstruktioner av Mårtenssons svar med honom själv, för att få återkoppling.

IFPI

- Syn på Internet

Magnus Mårtensson poängterade att man från IFPI:s sida inte har någonting emot att folk använder sig av fildelningsnätverk för att distribuera information, och att de absolut inte vill försöka "ta död på" Internet. Däremot har IFPI synpunkter på att människor stjälar musik, som IFPI:s arbetsgivare, rättighetsinnehavarna inom musikindustrin, äger rättigheterna till.

- Åsikt om fildelare

Mårtensson uttryckte att IFPI inte har någon åsikt om fildelning på nätet, utan att de tyckte att det är helt OK om folk vill byta information med varandra, så länge som det inte rör sig om upphovsrättsskyddat material.

- Dagens fildelningssystem

Mårtensson ansåg att bristerna gällande dagens befintliga system för fildelning, bortsett från dessa lösningars laglöshet är, att det material som delas inom dessa system innehåller mycket skräp, som exempelvis datavirus, spyware-program, och pornografi. Från IFPI:s sida är system med en så pass stor mängd "brus" inte intressanta. Mårtensson poängterade även att det idag skapas olika typer av tekniska plattformar som utnyttjar P2P-tekniken, samt att dessa system kommer att kunna användas av framtidens konsumenter.

- Fildelningsnätverket Weedshare

Mårtensson kände inte till fildelningslösningen Weedshare. Hans respons efter att jag beskrivit för honom principerna för hur detta nätverk fungerar var, att system av detta slag, vars princip för distribution kallas för superdistribution, har figurerat i sinnevärlden hos rättighetshavarna/skivbolagen under en längre tid, samt att det har funnits varianter av tekniska plattformslösningar av denna typ, men att ingen av dessa har fått tillräckligt stor genomslagskraft, på grund av att ingen av de rättighetsinnehavare som sitter på en större katalog av musikaliskt material har börjat att använda tekniken.

- Koppling mellan IT-kompetens och fildelning

Mårtensson höll med om att det kunde finnas en koppling av detta slag, och så även ett antal saker – att detta tyvärr sker på bekostnad av ett orättmätigt utnyttjande av skivbolagens och artisternas skapelser, men att denna trend även kan vändas till någonting positivt, eftersom den höga grad av Internet- dator- och bredbandspenetration som vi har i Sverige idag även kan innebära att det kommer att gå snabbare att implementera legala fildelningsalternativ.

- Lagförslag gällande fildelning 1:a juli 2005

Mårtensson har förhoppningen att detta lagförslag kommer att klargöra svart på vitt för IFPI:s del vad som lagligen gäller rörande fildelning, vilket kommer att underlätta för IFPI:s verksamhet. Mårtensson säger även att han inte tror att detta kommer att innebära att all fildelning upphör, men att lagen kommer att kunna leda till att fler människor successivt kommer att upphöra att dela filer med varandra, eftersom det blir olagligt. Avslutningsvis i denna fråga refererade Mårtensson till justitieminister Tomas Bodströms uttalande om allmänhetens vilja att följa lagar, samt att man inte bör underskatta detta.

- Skivbolagens policy av idag lika med skademinimering

Mårtensson kommenterar denna syn, och bekräftar att skivbolagen varit något tröga i starten i förhållande till Internet, men instämmer inte i synsättet att man inom skivbranschen missbedömde Internets potential. Mårtensson tillade, att man inom branschen på ett tidigt stadium insåg Internets potential, men att man aldrig gavs någon chans till att skapa legala lösningar, då det så snabbt började dyka upp illegala versioner av exempelvis filmer och musik.

- Problematiken med att dagens fildelare är morgondagens kunder

Mårtensson säger att det handlar om att ta fram bra produkter, och betonar även aspekten av bra kvalitet på de filer som delas i nätverken, och beskriver de förhållanden som råder inom dagen system som ett slags "bakgårdskultur", där det finns mycket material av ett slag som den genomsnittliga användaren av en framtida fildelningstjänst inte vill riskera att komma i kontakt med. Mårtensson ser det som en klar fördel, att användarna av framtidens legala fildelningslösningar kommer att veta att de slipper komma i kontakt med material av dubiös karaktär, och att detta kommer att fungera som en trygghetsaspekt för kunderna.

Piratbyrå

- Syn på Internet

Fleischer framhöll att de mest ser fördelar med Internet som distributionsmedium, och att han har svårt att se någon mening med att transportera runt plastbitar i lastbilar, när man kan transportera runt ettor och nollor i bredband. Fleischer nämnde även att den traditionella marknadsföringen bygger på att det är skivbolagen som kontrollerar artisternas marknadsföring, och att det i dag i och med de fildelningsnätverk som finns kan ske en sorts "marknadsföring underifrån", vilket resulterar i att artister som skivbolagen själva inte räknat med skulle bli framgångsrika ändå kan bli detta. Fleischer menar att detta är någonting som skivbolagen är rädda för, eftersom detta innebär att de till viss del tappar kontroll över marknaden. Fleischer anser även att detta innebär att skivbolagen delvis tappar kontrollen över folks smak.

- Åsikt om fildelare

Som svar på frågan rörande deras syn på fildelare säger Fleischer inledningsvis, att de är positivt inställda till effektiv fildelning, och negativt inställda till ineffektiv fildelning. Fleischers mer allvarliga förtydligande av detta var, att de idealiska fildelningsprogrammen är de som är snabba. Fleischer poängterar även ett flertal aspekter hos dessa system, som att man kan kommunicera med andra användare, möjligheten att bläddra bland de filer som andra användare har i sina datorer, samt nätverkens möjligheter för dess användare att vara anonyma.

- Dagens fildelningssystem

Fleischer tror att dagens fildelningssystem kommer att fortsätta att utvecklas, samt att ju friare tyglar denna utveckling får, desto större är möjligheterna att det uppstår bättre alternativ – alternativ som är bättre gällande hur man ska kunna gynna musiklivet i stort. Därefter börjar Fleischer tala om förutsättningarna för musiklivet i Stockholm, och att det är svårt för band verksamma i Stockholm att genomföra spelningar eftersom det finns en brist vad gäller bra konsertlokaler - och replokaler i Stockholm. Fleischer nämner även varianter av lösningar som innefattar betalning, och säger rörande dessa, att alternativ av det slaget även borde prövas, det vill säga, där användaren väljer att betala för att ladda ned musik av de artister som användaren vill stötta.

- Fildelningsnätverket Weedshare

Inte heller Fleischer kände till nätverket Weedshare. Efter att jag förklarar principen för hur det fungerar, kommenterade han, att det verkar vara en spännande idé, samt att han som hastigast hade varit inne på Weedshares hemsida. Där hade han sett att det filformat som var aktuellt för att kunna använda nätverket, var avsett för Windows Media/Audio-filer, vilket gjorde att han fick intrycket att filerna var rättsligt spärrade (DRM-spärrade). Fleischer anser att en lösning med spärrar av detta slag inte fungerar,

men anser att Weedshare-systemets modell för distribution av filer är en intressant modell som det säkert kan finnas ett intresse för.

Fleischer poängterar även utifrån artisternas sida, att dessa inte kan delta i lösningar av Weedshares typ hur som helst, eftersom artisterna normalt sett är kontraktbundna i förhållande till artistens skivbolag.

- Koppling mellan IT-kompetens och fildelning

Fleischer anser att passionerat datoranvändande medför många positiva konsekvenser, och ser här en koppling mellan medborgarnas IT-kompetens och potentiella positiva aspekter av fildelning. Fleischer kommenterar även användandet av viss mjukvara, såsom Photoshop och Qbase, och säger att dagens ungdomar kopierar dessa program och utvecklar sina kreativa förmågor genom att experimentera med dessa program. Att ungdomarna kopierar dessa program beror enligt Fleischer på, att de är alldeles för dyra för att ungdomar skulle kunna köpa mjukvaran. Fleischer hävdar att även om det är dataföretag som har marknadsfört mjukvaruprogram, så har dessa företag kunnat etablera sig som marknadsledande på grund av att privatpersoner har piratkopierat dessa program.

- Lagförslag gällande fildelning den 1:a juli 2005

Fleischer tror inte att denna lag kommer att medföra särskilt dramatiska effekter för fildelningens del, men att den kommer att kunna resultera i ett och annat i hans tycke märkligt rättsfall. Fleischer anser att det är en märklig tanke att förbjuda nedladdning, och motiverar detta synsätt med att det finns en uppfattning om att man när man i en webläsare tittar på någonting inte laddar ned detta, men att ett klick på en länk till ett html-dokument i en webläsare mycket väl kan innebära att man i och med denna knapptryckning laddar ned exempelvis en hel roman och i och med detta laddar ned upphovsrättsligt skyddat material. Fleischer anser att förbudandet av nedladdning i relation till detta är att likställa med att man förbjuder länkning mellan dokument och websidor, vilket han anser är att motsäga hela idén med World Wide Web, samt att man om man tänker i dessa banor målar in sig i ett juridiskt hörn.

Fleischer ställer sig även frågande till hur det kommer sig, att detta lagförslag har kunnat klubbas igenom så pass snabbt, utan att det i ett inledande skede väckt en debatt och tillägger att lagförslaget som sådant på grund av detta gjort många människor väldigt arga.

- Skivbolagens policy idag lika med skademinimering

Fleischer instämmer i denna syn på skivbolagens policy av idag, och säger att han inte vill spekulera i hur det hade kunnat bli om skivbolagen så att säga hade hoppat på tåget. Fleischer nämner även att det har varit svårt för skivbolagen, eftersom de inte sysslar med försäljning av musik i allmänhet utan med försäljning av kopior av musik. Fleischer anser att skivbranschen hade behövt ställa om sig till en annan affärsmodell i förhållande till Internet än den som man har idag och menar att detta dock skulle ha inneburit en komplicerad omställning för skivbolagen.

- Problematiken med att dagens fildelare är morgondagens kunder

Fleischer instämmer i att detta är ett dilemma för skivindustrin och tillägger att ytterligare ett dilemma är, att de som idag laddar ned och delar filer kommer att bli framtidens musiker. Fleischer menar därför att det kan bli intressant i förlängningen att se vad detta eventuella spänningsförhållande kan leda till.

Sony/BMG

- Syn på Internet

Ekdahl anser, att Internet som distributionsmedium innebär enbart fördelar, och att man från skivbolagens sida är rörande överens om att det handlar om ett nytt sätt att konsumera musik. Samtidigt poängterar Ekdahl att det kan ta tid att styra om en hel bransch, och att man inom skivbranschen kommer från en situation i vilken man från början har fått en dålig start.

Ekdahl poängterar dels att skivindustrin inte har för avsikt att döma ut Internet, även om detta synsätt tillskrivits skivindustrin, dels att man inom skivbranschen är bra på att marknadsföra och lansera artister, att skapa värden i form av musik. Samtidigt är det så, enligt Ekdahl, att man inom skivindustrin inte ägnar sig åt att bygga plattformslösningar för distribution av musik, och att skivindustrin är en industri som är dåligt utrustad för att skapa "flådiga" lösningar av detta slag. Ekdahl nämner skivindustrins egna försök i USA att skapa lösningar för distribution av musik, och hur detta misslyckades, samt att utvecklingen inom detta område inte tog fart förrän dataföretaget Apple kom in i bilden i egenskap av utomstående part i förhållande till skivindustrins intressenter, och dikterade villkoren för de lösningar som skapades.

Ekdahl nämner även att situationen idag liknar den som existerade i början av 80-talet då videobandspelare var nya på marknaden, och att den kamp som då fördes mellan videobandspelare med VHS- respektive Betamax-system går att likna vid dagens situation med olika vid sidan av varandra existerande filformat för musikfiler, var för sig fungerar på vissa mediespelare, men inte på andra.

Ekdahl nämner att det från skivindustrins sida i förhållande till Internet behövs ett företag som Apple, som går in på marknaden och, som han uttryckte det "tar en fight" - Apple är dessutom skickliga på att utforma bra produktlösningar som tilltalar kunderna. Ekdahl nämner även att oavsett hur utvecklingen inom detta område kommer att te sig i framtiden så har Apple redan dragit ett tungt lass vad gäller utvecklingen av framtida lösningar.

- Åsikt om fildelare

Ekdahl anser, att man från skivindustrins sida i viss mån har en negativ inställning till fildelning, då den, som den ser ut idag, till stor del handlar om att gå runt det som skivbranschen lever på. Samtidigt anser han att tekniken i sig är fantastisk, och tycker att det är synd att inte någon av dem som utvecklat dagens fildelningssystem ägnat tio procent av sin tid till att skapa en fungerande legal lösning, vilket skulle ha resulterat i att denna person hade kunnat tjäna en förmögenhet.

Ekdahl anser även att diskussionen om fildelning för skivindustrins del innebär, att det finns ett visst mått av bitterhet med i bilden, eftersom det dels finns ett synsätt hos människor i allmänhet vad gäller musik på Internet att denna är gratis, dels är så att företag i närliggande branscher tjänar pengar på denna utveckling, såsom bredbandsoperatörer, och tillverkare av MP3-spelare.

- Dagens fildelningssystem

Ekdahl anser att den inneboende styrkan i fildelningssystemen av idag är deras öppenhet, och att man i och med detta kan dela olika slags filer och information. Detta är även systemens nackdel, eftersom detta även innebär, att det finns mycket skräp och "brus" i dessa fildelningssystem. Ekdahl anser därför, att kvalitet är den aspekt av eventuella framtida legala fildelningslösningar som är mest väsentlig för skivindustrin att förvalta. Ekdahl menar att den framtida användaren av dessa system kommer att använda dem, för att han/hon vet att det i dessa system finns material vars kvalitet är säkerställd, vilket gör att användaren är beredd att betala de kronor som systemet kostar för att man som användare vet vad man får för pengarna.

- Fildelningssystemet Weedshare

Inte heller Ekdahl var bekant med fildelningssystemet Weedshare, men ansåg efter att jag förklarat för honom hur lösningen fungerar, att lösningar av det slaget är intressanta, samt att det är någonting som det har pratats om i branschen väldigt länge. Samtidigt som Ekdahl ställer sig något tvekan till vem som skulle kunna utveckla en lösning av det här slaget, är han övertygad om att den skulle ta fart om någon lanserade en fildelningslösning som bygger på denna princip. Ett återkommande uttryck i detta sammanhang vid denna intervju var, att någon måste "göra en Apple", det vill säga ta hand om såväl den tekniska som den estetiska lösningen av denna typ av produkt i förhållande till konsumenten.

- Koppling mellan IT-kompetens och fildelning

Ekdahl nämner Sveriges goda nationella datorpenetration, som delvis beror på fenomen som hem-pc-revolutionen för ett tiotal år sedan, samt den bredbandstäckning som finns i Sverige. Ekdahl menar att företeelser som dessa har bidragit till att det finns bra förutsättningar för fildelning i Sverige. Ekdahl påpekar bland annat att man vad gäller just fildelning kan titta på vad som händer i Sverige inom detta område under en viss tidsperiod, för att vad som senare kan komma att ske i resten av Europa.

Ekdahl talar även om den utveckling kopplad till musikindustrin, som sker gällande den nya generationen av mobiltelefoner, där man kan/kommer att kunna se på film och video i sina mobiltelefon, och där exempelvis Vodafone kommer att ha 500 000 låtar i telefonen som abonnenterna kommer att kunna köpa. Utvecklingen av den mobila telefonin i denna riktning är av stort intresse för skivindustrin.

Avslutningsvis kommenterar Ekdahl att han hoppas att den starka informationsteknologiska infrastruktur som finns i Sverige kommer att kunna underlätta för människor att tillgodogöra sig legala fildelningslösningar.

- Lagförslag gällande fildelning 1:a juli 2005

Ekdahl poängterar att debatten på intet sätt handlar om att man är ute efter att fånga barn för fildelning, men att lagen kommer att motverka den form av gråzon inom vilken organisationer och privatpersoner med intresse för fildelning hittills har varit tvungna att existera. Ekdahl tror att detta kommer att resultera i att man inom skivindustrin kommer att få klargjort vad som är rätt och fel rörande denna problematik.

Ekdahl säger även att lagen förhoppningsvis kommer att resultera i, att en del av de som ägnar sig åt fildelning idag, kommer att "tippa över", på så sätt att de kommer att börja använda sig av legala tjänster samt att dessa tjänster kommer att kunna borga för god kvalitet. En fördel är här även, att användarna av dessa lösningar vet att en del av förtjänsten går till själva artisten. Samtidigt är det även upp till bevis för skivindustrins del, för att det här handlar för denna industri om att skapa alternativ som appellerar till folk i allmänhet.

- Skivbolagens policy idag lika med skademinimering

Ekdahl bekräftar att det finns en poäng med detta resonemang, men anser även att denna poäng är ganska lättköpt, och att det i det här sammanhanget för skivindustrins del handlar om att vara medveten om vad man kan respektive inte kan göra. Ekdahl beskriver därefter mer ingående hur komplicerade de lösningar tedde sig som skivindustrin själva försökte skapa i USA. Dessa fungerade inte praktiskt för användarna, vilket blir konsekvensen om man låter rättighetsinnehavaren diktera villkoren för hur en produkt skall kunna användas. Ekdahl likställer detta med att använda bälte och hängslen på en gång.

Ekdahl medger att man möjligtvis från skivindustrins sida hade kunnat skapa en lösning på ett tidigare stadium, men att man då hade behövt hjälp av andra aktörer. Ekdahl poängterar även att medias bevakning av den här frågan även påverkar saker och ting;

att samtidigt som det är förståeligt att det är tacksamt för media att rapportera om tillslag mot fildelare, så anser han att det är tråkigt att media inte i större utsträckning skriver om lagliga fildelningslösningar. Återigen uttrycker Ekdahl, att någon hade behövt "göra en Apple".

- Problematiken med att dagens fildelare är morgondagens kunder

Ekdahl anser att detta är ett stort problem. Dagens unga har enligt Ekdahl inte samma relation till skivindustrin som tidigare generationer som vuxit upp med LP - och CD-skivor när dessa var nya företeelser.

Ekdahl anser att detta är en relevant fråga och att det på grund av detta är viktigt för skivindustrin, att skapa legala alternativ för fildelning. Han är samtidigt medveten om att det tar ett tag för dessa alternativ att bli av med de barnsjukdomar vad gäller teknik och prisnivåer som tenderar att finnas med vid implementerandet av lösningar av detta slag. Sammanfattningsvis anser Ekdahl att den här frågan är en av de viktigaste för skivindustrin.

5.5 En analys av organisationernas syn på redovisade aspekter av fildelningens problematik

Var och en av organisationerna IFPI, Piratbyrån och Sony/BMG har tre var olika utgångspunkter från vilka de närmar sig fenomenet fildelning. För IFPI:s del representeras detta av en juridisk utgångspunkt, för Piratbyråns del av en utgångspunkt som delvis utgår från ett användarperspektiv, samt delvis från en okonventionell syn i förhållande till rådande copyrightlagstiftning (jag återkommer till, och problematisera detta under avsnitt 6.1) samt för Sony/BMG:s del en utgångspunkt utifrån en marknadsföringsaspekt.

Jag avser nu analysera respektive organisations syn rörande fildelning utifrån de intervjusvar som redovisats under punkt 5.4 ovan. Utgångspunkten för denna analys kommer att vara fenomenografins andra perspektiv. Detta kommer att ske på följande sätt.

Först kommer jag att nämna det perspektiv som jag redogör för, därefter kommer organisationernas syn i förhållande till detta perspektiv att redovisas. Ordningen i vilken jag redogör för organisationernas perspektiv är densamma som under avsnitt 6.4 - det vill säga: IFPI, Piratbyrån samt Sony/BMG.

- **Syn på Internet**

IFPI

När Mårtensson säger att det enda man från IFPI:s sida har bekymmer med, är att man avsikt att man stjälar vår musik, åsyftar han fildelarnas verksamhet. Med uttrycket stjälar vår musik, har han den musik i åtanke som rättighetsinnehavarna, det vill säga skivbolagen och därför IFPI:s samarbetspartner, äger rätten till. Mårtensson ger här uttryck för ett juridiskt synsätt.

Piratbyrån

Fleischer talar om den marknadsföring som sker underifrån med hjälp av dagens fildelningsnätverk, någonting som skrämmer skivbolagen. Han talar han även om det kreativa sätt på vilket man kan använda sig av nätverk av detta slag. Fleischer har även synpunkter på det sätt på vilket skivbolagen marknadsför dagens musik. Att Piratbyrån har synpunkter vad gäller marknadsföring av dagens musik, är någonting som jag återkommer till under avsnitt 5.5.1.

Sony/BMG

När Ekdahl talar om distributionsmediet Internet som en lösning som enbart innebär fördelar, och vilken man från skivbolagens sida är medveten om är en del i ett nytt sätt att konsumera musik, men att det tar tid att styra om en bransch, ger han uttryck för ett synsätt som visar på en marknadsföringsaspekt. Han jämför även dagens situation med en uppsjö av fildelningslösningar med olika typer av system för videobandspelare när dessa var nya på marknaden för ett tjugotal år sedan. Även detta uttalande visar en marknadsföringsaspekt, samt hur komplicerad marknaden för lösningar av detta slag är idag.

- **Åsikt om fildelare**

IFPI

Mårtensson poängterar här, att man från IFPI:s sida inte har någon åsikt om fildelning över Internet specifikt, men att IFPI givetvis har synpunkter på detta om fildelningen i fråga rör upphovsrättsligt skyddat material. Även här ger Mårtensson uttryck för fildelningens juridiska aspekter.

Piratbyrån

Fleischer svarar indirekt på frågan, och talar här om de sociala aspekter i relation till dagens fildelningsnätverk, som är en sideeffekt av användandet av dessa system. Fleischer ger i och med detta uttryck för ett praktiskt användarrelaterat synsätt avseende dagens fildelningssystem.

Sony/BMG

Ekdahl talar till viss del om en negativ inställning till fildelning, eftersom den innebär att skivbolagen förlorar pengar, samtidigt som tekniken som sådan är fantastisk. Ekdahl talar även om den bittra aspekt för skivbranschen, som är en följd av att leverantörer av tjänster och teknik som ligger fildelningen nära, tjänar pengar på den fildelning som sker i form av försäljning av bredbandsuppkopplingar och MP3-spelare. Sammantaget speglar Ekdahls uttalanden såväl fildelningens negativa ekonomiska verkningar för skivindustrin som en respekt för och ett intresse för de möjligheter som denna teknik innebär för distribution av musik.

- **Dagens fildelningssystem**

Ifpi

Mårtensson påtalar de brister som finns i befintliga fildelningssystem, i form av den tvivelaktiga kvaliteten samt det många gånger godtyckliga innehållet som dessa system tillgängliggör. Samtidigt nämner han de framtida lösningar som kommer att begagna sig av P2P-teknikens distributionslösningar, och redovisar här en framtidstro vad gäller dessa kommande lösningar.

Piratbyrån

Fleischer talar om att han tror, att dagens fildelningsnätverk kommer att fortsätta att utvecklas, samt att detta kommer att kunna resultera i att musiklivet i stort gynnas. Återigen ger Fleischer uttryck för ett praktiskt synsätt i förhållande till musik och kultur. Fleischer talar även om hur man skulle kunna förbättra förutsättningarna för liveframträdanden i Stockholm, vilket återigen får anses gå utanför ramen för det förväntade svaret på denna fråga.

Intressant är även, att Fleischer talar om att man bör pröva att experimentera med varianter av fildelningssystem som innefattar betalningslösningar, vilket kan innebära att man från Piratbyråns sida inte är fullständigt främmande för detta.

Sony/BMG

Ekdahl nämner vikten för skivbranschen av att sälja in legala fildelningslösningar, i vilka den musik som finns är av god kvalitet, samt att svagheten inneboende i dagens fildelningslösningar är att man som användare aldrig kan vara säker på att man får rätt version av den låt man laddar ned.

Ekdahl säger att styrkan hos dessa framtida lösningar kommer att ligga i att kunden vet vad han/hon får vid köpet, samt att den produkt som förmedlas även förmodligen kommer att innefatta en förpackning av något slag. Ekdahls uttalande speglar ett synsätt där man framhåller marknadsföringsaspekter av musiken som produkt i förhållande till Internet.

- **Fildelningssystemet Weedshare**

IFPI

Mårtensson refererar till skivbolagen och deras position i egenskap av rättighetsinnehavare till den musik som säljs, och säger att ingen av de rättighetsinnehavare som innehar ett större utbud ännu har börjat att använda sig av de möjliga lösningar som finns för laglig fildelning. Mårtensson hänvisar återigen i juridiskt hänseende till rättighetsinnehavarna inom musikindustrin.

Piratbyrån

Fleischers kommentar att de filer som användes i systemet Weedshare var av typen Windows Media/Audio, samt att dessa var DRM-spärrade, indikerar att han i egenskap av talesman för Piratbyrån är skeptisk mot fildelningssystem inom vilka rättighetsinnehavarna implementerar ett skydd av DRM-typ för de filer som används inom systemet. Detta uttalande är ett uttryck för kritik mot negativa aspekter av lösningen ur ett användarperspektiv, men även en kritik mot det upphovsrättsliga skydd vad gäller digitala lösningar som skivbolagen använder sig av.

Sony/BMG

Ekdahl anser, att lösningar av Weedshares typ är intressanta för skivbolagen, men indikerar samtidigt att skivbranschen behöver hjälp av en utomstående aktör, som kommer in i sammanhanget och hjälper skivbranschen att skapa en lösning som passar kunden. Ekdahl återkommer som tidigare under intervjun till uttrycket att någon måste "göra en Apple".

Att Ekdahl anser att en lösning av detta slag är intressant, indikerar att detta slag av lösning är fördelaktigt för skivbranschen utifrån en marknadsföringsaspekt. Att han nämner behovet av draghjälp utifrån anser jag beror på, att en tredje part skulle kunna hjälpa till att nyansera och avdramatisera problematiken gällande fildelning vad gäller skivbolagens inställning i till detta dilemma inom skivbranschen.

- **Koppling mellan IT-kompetens och fildelning**

IFPI

Mårtensson instämmer i, att det kan finnas en koppling mellan IT-kompetens och fildelning, men att den tyvärr sker på bekostnad av ett orättmätigt utnyttjande av den musik som rättig-hetsinnehavarna äger. Samtidigt ansåg han att Sveriges goda bredbands- och data-penetration bör kunna innebära att det kommer att gå snabbare att implementera lagliga fildelningslösningar.

Mårtenssons refererande till rättighetsinnehavarna kopplar ånyo detta uttalande till ett juridiskt perspektiv. Samtidigt anser jag att det är intressant att notera, att hans syn på landets informationsteknologiska infrastruktur är positiv i förhållande till framtida lagliga fildelningslösningar.

Piratbyrån

Fleischer nämner i sitt svar dagens ungdomars kreativa användande av bildbehandlingsprogram som Photoshop, och musikprogram som Qbase. Här ger han återigen uttryck för ett användarperspektiv vad gäller de möjligheter till kreativitet som datorer och modern teknik ger. Fleischer hävdar samtidigt, att den IT-kompetens som finns i dagens västerländska samhälle har sin grund i, att människor i allmänhet har gjort piratkopior av de program som mjukvaruföretagen har marknadsfört och sålt. Fleischer hävdar även, att det är piratkopieringen av dessa program som har gjort att dessa företag har kunnat etablera sig som marknadsledande.

Jag kan personligen instämma vad gäller synpunkten, att privatpersoner har gjort piratkopior av mjukvara, eftersom detta är ett faktum. Att Fleischer i nästa led i sitt resonemang hävdar, att detta är det som gjort att mjukvaruföretagen kunnat etablera sig på marknaden, anser jag är ett felslut. Dataföretag växer när de tjänar pengar på att deras produkter säljs, de tjänar inte pengar på att kopior av produkterna görs. Detta leder snarare till att företagen blir tvungna att höja sina priser på grund av förlust av marknadsandelar, och att utvecklingskostnader för produkten måste "hämtas hem" på ett färre antal sålda kopior, vilket påverkar prissättningen på ett sätt som är negativt för kunden.

Sony/BMG

Ekdahl nämner liksom Mårtensson Sveriges utmärkta infrastruktur vad gäller IT. Även synen på infrastrukturens betydelse för implementerandet av lagliga alternativ för fildelning delar Ekdahl med Mårtensson.

Ekdahl nämner även skivbranschens samarbete med tillverkarna av tredje generationens mobiltelefoner. Detta samarbete kommer att resultera i att framtidens mobiltelefoner kommer att bli potentiella multimediamaskiner. De exempel han redogör för här, är i hög grad exempel på hur man från skivbranschens sida anammar ny teknik på ett positivt sätt i förhållande till en ny marknad, och samarbetar med tillverkarna av dessa nya produkter.

- **Lagförslag gällande fildelning den 1:a juli 2005**

IFPI

Mårtensson hoppas att förslaget kommer att skingra juridiska oklarheter som tidigare rått, vad gäller vad som har varit tillåtet i Sverige rörande fildelning. Han säger även att han har förhoppningen att lagen även kommer att kunna leda till att i viss mån färre människor ägnar sig åt fildelning, eftersom de vet att detta är olagligt från och med den 1:a juli i år. Inte ett oväntat synsätt från den representant för skivbranschen som är ansvarig för den juridiska delen av denna genre. Mårtensson refererar även till justitieminister Bodströms uttalande om att folk i allmänhet har en vilja att följa lagar, som man inte skall underskatta.

Piratbyrå

Fleischer anser att förbudandet av nedladdning via webben är att likställa med ett förbud mot länkning mellan dokument och websidor, och att detta är att gå emot hela idén med Internet som sådant. Detta synsätt är delvis sant och delvis osant, beroende på vilken aspekt av nedladdning av dokument vid Internetanvändning man betonar i tekniskt hänseende.

Det stämmer rent tekniskt att man när man klickar på ett dokument på webben per definition laddar ned detta till sin dator, efter som de sökningar man gör på webben/den information man laddar ned eller tittar på sparas i datorns cache-minne på datorns hårddisk. Det intressanta i sammanhanget är vad som händer med denna information i nästa led - det viss säga om personen som laddat ned dokumentet i fråga väljer att på olaglig väg sprida dokumentet vidare eller ej.

Sony/BMG

Ekdahl hyser liksom som Mårtensson på IFPI förhoppningen att lagen kommer att leda till att man inom branschen klart och tydligt kommer att få besked om vad som är rätt och fel i förhållande till fildelning, samt att detta successivt kommer att resultera i att vissa av dem som idag ägnar sig åt fildelning kommer att börja använda sig av legala alternativ för detta. Ekdahl betonar även vikten av att man från skivbranschens sida skapar bra legala alternativ för fildelning, vilka appellerar till användarna av dagens system, och ger här uttryck för en åsikt som innefattar aspekter av marknadsföring i förhållande till skivbolagens kundunderlag.

- **Problematiken med att dagens fildelare är morgondagens kunder**

IFPI

Mårtensson betonar den trygghetsaspekt som kommer att finnas inbyggd i morgondagens legala fildelningslösningar, vilket kommer att tilltala dessa användare i och med att dessa kommer att slippa att komma i kontakt med material av undermålig kvalitet och tvivelaktigt innehåll.

Piratbyrån

Fleischer anser att detta är ett dilemma för skivindustrin, och betonar att de ungdomar som idag laddar ned musik i framtiden kommer att vara musiker i de band vars musik kommer att vara intressant för skivbolagen. Fleischer kommenterar att det inte är säkert att dessa ungdomar kommer att vilja förlika sig med de villkor som råder inom dagens skivindustri, utan kommer att välja andra sätt för distributionen av sin musik. Detta uttalande anser jag vara ett exempel på ett kritiskt synsätt från Piratbyrån sida vad gäller de förhållanden som råder inom skivbranschen av idag. Uttalandet som sådant är intressant, och endast framtiden kan utvisa om den förutsägelse som Fleischer gör kommer att stämma.

Sony/BMG

Ekdahl medger att den inställning som morgondagens ungdomar kan komma att ha till fildelning kan komma att bli ett problem för musikindustrin, och nämner att dagens ungdomar inte på samma sätt som exempelvis vi sjuttitalister har en relation till CD-skivan som album, och att detta är en försvårande omständighet för skivbolagen. Ekdahl nämner här återigen vikten av att man inom skivindustrin skapar bra lagliga alternativ för fildelning, som kan komma att locka dagens unga konsumenter av musik.

5.5.1. Väntade respektive oväntade resultat

Sammanfattningsvis anser jag, att ovanstående redogörelse för respektive organisations synpunkter i relation till respektive aspekt av fildelningens problematik på ett lättöverskådligt sätt speglar de tre organisationernas inställning utifrån det intresseområde som är av specifikt intresse för var och en av dessa organisationer.

Att IFPI:s svar i relation till de aspekter av problematiken som avspeglas i materialet huvudsakligen speglar ett synsätt utifrån en juridisk infallsvinkel, samt att Piratbyrån och Sony/BMG:s svar speglar ett synsätt som har sin utgångspunkt i en entusiastisk inställning till användandet av fildelningsnätverk, respektive skivbolagens inställning gällande marknadsföring visar på ett tydligt sätt hur fenomenografins andra perspektiv återspeglas utifrån dessa organisationers profil, vilket jag anser var väntat. Men mina intervjusvar har även visat på resultat av ett slag, som jag inte hade förväntat mig innan jag utförde min undersökning.

Såväl IFPI som Sony/BMG är eniga om att de goda strukturella IT-lösningar som finns i Sverige kan bidra till att det blir enklare för människor att tillgodogöra sig lagliga fildelningsalternativ.

Rasmus Fleischer på Piratbyrån anser att fildelningslösningarnas möjliggörande för vissa artister att kunna komma att bli framgångsrika, utan att de finns med i skivbolagens begreppsvärld eller beräkningar. Detta visar på ett synsätt som beskriver en marknadsföringsaspekt ur ett användarperspektiv.

Calle Ekdahls kommentarer gällande de försök till lagliga fildelningsalternativ som skivbranschen i USA försökte att skapa och där han kommenterar att dessa lösningar föll på eget grepp, på grund av att kontrollen över det material som fanns i dessa system var för reglerad, visar hur den juridiska aspekten av skivbranschens villkor kan ha en negativ inverkan ur ett marknadsföringsperspektiv.

Det framkom under min kompletteringsintervju med Magnus Mårtensson, att Piratbyråns förespråkare har motiv till sitt engagemang som till stor del har sin grund i dessa personers politiska orientering – närmare bestämt att ett flertal av Piratbyråns förespråkare anser att det är fult att tjäna pengar, samt att förespråkarna klär dessa politiska värderingar i upphovsrättsliga termer.

För att återgå till min geometriska metafor för de tre organisationerna som en kvadrat respektive en cirkel och en triangel, så ger Mårtensson här uttryck för det som kvadraten i det här fallet står för - det vill säga en organisation som har ett juridiskt ramverk i förhållande till skivindustrin att ta hänsyn till. Det juridiska ramverket är en väsentlig del i skivbolagens sätt att verka inom musikindustrin.

Piratbyråns dubbla förhållningssätt gentemot kultur och nöjesindustrin ur värderingssynpunkt, vilken jag mer utförligt problematiserar i min slutdiskussion, representeras i detta sammanhang av en cirkel. Jag skriver dubbelt, eftersom Piratbyrån har en entusiastisk syn vad gäller konsumtion av kultur och musik ur ett användarperspektiv, samtidigt som de har för avsikt att ifrågasätta de sätt på vilket nöjesindustrin av idag fungerar.

Det djupa meningsskiljaktigheter på värdemässiga grunder som framkom under min kompletteringsintervju med Mårtensson vad gäller IFPI:s inställning till fildelningsproblematik i förhållande till Piratbyråns inställning, kan mycket väl liknas vid den bild, som titeln på min uppsats ger - nämligen den där man har applicerat fel geometrisk figur, i detta fall en kloss, i ett cirkulärt hål.

Observera, att det motsatta förhållandet likväl hade kunnat noteras, om förhållandet varit det omvända, och jag i metaforiskt hänseende hade applicerat Piratbyråns cirkel i den kvadrat som representerar IFPI:s inställning i förhållande till uppsatsens problematik.

6. Diskussion och slutsatser

I följande kapitel diskuterar jag Piratbyråns uppfattning om fildelningsnätverk som det framkommit genom dess representant Fleischer. Därefter diskuteras Piratbyråns praktiska utgångspunkt, teoretiska och politiskt/filosofiska värdegrund som kan betraktas som Piratbyråns sätt att verka.

Därefter behandlar jag vissa aspekter av skivbranschens agerande i Sverige utifrån det synsätt gentemot marknaden som Sony/BMG:s representant givit uttryck för vid vår intervju. Jag problematiserar även branschens val av strategi.

Sedan vill jag påminna om hur röster från 1700-talets upphovsrättsliga diskussion länge ekar. Internet erbjuder numera kreativa möjligheter inte minst genom musik- och nöjesindustrin. Därefter visar jag på ett möjligt sätt att bildligt åskådliggöra Thomas Kuhns begrepp inkommensurabilitet mellan de tre parterna Piratbyrån, IFPI och SONY/BMG som jag särskilt studerat.

Därefter redogör jag för en möjlig konsekvens av den nya lag mot fildelning som kommer att träda i kraft den 1:a juli i år. Sedan följer det avsnitt som innehåller min slutsats.

6.1 Piratbyrån - En organisation med ett ambivalent syfte?

Jag har valt att i detta avsnitt närmare granskar organisationen Piratbyrån, och vill här göra ett försök att problematisera det denna organisation står för enligt Fleischer.

Jag anser att man vid granskandet av Piratbyrån från en viss distans kan uttyda två aspekter i deras synsätt och resonemang vilka framstår extra tydligt. För det första, så vill man från Piratbyråns sida framhäva fildelningsnätverkens praktiska aspekter i förhållande till användarna av dessa lösningar. Detta synsätt anser jag kan benämnas som ett användarperspektiv i förhållande till fildelning, och är kopplat till en entusiasm i och med att man i detta sammanhang betonar det som är positivt och kreativt med användandet av fildelningslösningar.

För det andra vill man från Piratbyråns sida gärna föra en filosofisk-etisk diskussion med politiska undertoner, i vilken man vill ifrågasätta det riktiga med det sätt på vilket dagens musik - och nöjesindustri fungerar. Dessa resonemang är fulla av generaliseringar, vars logik det finns anledning att ifrågasätta. Till exempel så uttryckte Fleischer att skivbolagen utnyttjar de artister som har skivkontrakt så att dessa inte tjänar pengar i relation till hur mycket förtjänst de borde kunna få i relation till popularitet och skivförsäljning. Vid min intervju med Piratbyråns representant Rasmus Fleischer hävdade han även, att det var allmänt känt att den största delen av den ersättning som STIM betalar ut till artister och musiker/kompositörer i Sverige går till kända, etablerade artister och deras arvingar. Samtidigt så hävdade Fleischer att det aldrig offentliggörs statistik över ekonomiska flöden inom organisationen STIM.

När jag ställde följdfrågan i anslutning till hans resonemang, hur Fleischer kunde anse att han visste att de förhållanden han redogjort för var reella, då fakta i form av statistik saknades, hävdade han att det gjorts liknande undersökningar i andra länder. Huruvida

undersökningar i andra länder utgör en tillräckligt god grund på vilken man kan basera antaganden för svenska förhållanden, lämnar jag åt uppsatsens läsare att reflektera över.

På ett sätt ikläder sig även Piratbyrån en viss roll. Piratbyrån säger sig representera de människor som ägnar sig åt fildelning i Sverige. Då det samtidigt är så att Sveriges samlade mängd fildelare, kan liknas vid en såväl specifik som en diversifierad kategori av vårt lands befolkning, anser jag att det är naturligt utifrån Piratbyråns perspektiv, att hävda att man representerar Sveriges fildelare.

Det finns en risk med att göra en kategorisering av denna typ. En generalisering av detta slag av alla de människor som avdelar musik i fildelningsnätverk i Sverige, innebär en förenklad bild av fildelning. Denna förenkling är dessutom desto mer tacksam att göra från Piratbyråns sida, eftersom landets skara av fildelare knappast kan göra sina röster hörda på ett sätt, som gör rättvisa åt den diversifierade delmängd av landets invånare som denna del av befolkningen utgör.

Rimligtvis så ägnar sig det stora flertalet av "Svensson-fildelarna", åt att ladda ned/lägga ut och dela musikfiler över Internet till allra största del, för att detta förfarande ur ett användarperspektiv är ett praktiskt sätt att få tillgång till mycket musik av olika slag. Detta får även positiva sidoeffekter. Rasmus Fleischer talade i vår intervju om möjligheten att umgås socialt med andra nätverksanvändare, och bläddra i dessa användares mappar med musik.

Detta sätt att använda Internet, anser jag har mer med sociala aspekter av internetanvändande att göra än musiken i sig, och hade lika väl kunnat ha skett i något helt annat sammanhang i förhållande till Internet. Nu råkade utvecklingen av internetmediets sociala dimensioner ta den riktningen att musik blev en del av denna umgängesform i Cyberspace.

Det är rimligt att anta, att den genomsnittslige användaren av dagens fildelningsnätverk inte är särskilt intresserad av huruvida skivbolagen förlorar pengar på att det delas musik via nätet. Inte heller tror jag att den genomsnittslige fildelaren bryr sig särskilt mycket om vare sig den från skivbolagens antagonisters sida påstådda styvmoderliga behandling som bolagen ger dess artister i ekonomiskt hänseende, eller att fildelare i gemen ägnar sig åt fildelning som någon sorts politisk-ekonomisk åtgärd för att den monetärt näriga skivbranschen skall få sig ett tjyvnyp.

6.2 Problematiken sett ur ett större perspektiv - Kreativitet kontra kommersialism?

I följande avsnitt skulle jag vilka diskutera några funderingar som har slagit mig när jag har arbetat med min studie. Dessa funderingar handlar om Piratbyrån och musikbranschen ståndpunkt gällande fildelning över Internet. Vad gäller musikbranschens ståndpunkter och förhållningssätt, utgår jag delvis ifrån hur branschens ståndpunkter har framställs i svenska medier. Jag diskuterar även likheter och skillnader hos parterna i min undersökning vad gäller deras inställning till fildelningsnätverket Weedshare.

6.2.1 Marknadsföringsmässig inkonsekvens?

Utifrån det intervjumaterial som jag samlat vid mitt möte med Sony/BMG:s representant, Calle Ekdahl, framgick det tydligt hur man inom denna bransch har ett stort intresse för att samarbeta med och utveckla den marknadsmässiga potential som finns i anslutning till de system som figurerar på den svenska marknaden för den tredje generationens mobiltelefoni. Morgondagens telefoner kommer att vara veritabla multimediamaskiner i vilka man kommer att kunna se på film och musikvideor samt lyssna på nedladdningsbar musik, vilken man kommer att kunna abonnera på.

Detta är ett uttryck för en tydlig trend från skivbranschens sida: man är mån om att samarbeta med de som tillhandahåller den nya tekniken, för att kunna vara med och påverka denna utveckling på ett tidigt stadium i förhållande till en ny marknad.

Samtidigt som denna utveckling framstår tydligt, väcker detta hos mig ett antal frågor. Hur kommer det sig, att man från skivbranschens sida inte har kunnat begagna sig av samma synsätt i förhållande till de leverantörer av tjänster och lösningar i anslutning till IT och fildelning, som man från branschens håll har använt rörande 3G-nätverkslösningar? Hade inte skivbranschen kunnat samarbeta med exempelvis Bredbandsbolaget, och få hjälp från detta företag med att uppmuntra Bredbandsbolagets kunder att tillgodogöra sig en laglig fildelningslösning, som skivbranschens intressenter skapat tillsammans med denna bredbandsleverantör?

Hade Jens of Sweden, som tillverkar MP3-spelare, tillsammans med någon av skivbranschens företrädare kunnat skapa en gemensam lösning, där Jens of Sweden hade tagit fram en viss MP3-spelare som endast hade gått att använda för MP3-filer med ett format, vars filer hade tillgängliggjorts via en legal fildelningslösning som skapats av exempelvis skivbolaget Vivendi Universal?

Frågor som dessa, kommer allmänheten förmodligen aldrig att få svar på. Inte minst kommer skälen till varför ett samarbete av detta slag inte var möjligt att vara höljt i dunkel. För att kunna besvara frågor som dessa krävs en branschinsikt av näst intill esoteriskt slag, vars svar sannolikt kommer att förbli förunnat endast de som arbetar på företaget inom denna bransch. Icke desto mindre anser jag att dessa frågor är intressanta, samt att de även skulle vara spännande att försöka besvara i en framtida undersökning.

6.2.2 Yahoos tjänst för musiknedladdning

Den 11:e maj 2005 publicerades i Svenska Dagbladets nätupplaga en notis i vilken det redogörs för, att webportalen Yahoo lanserar en ny musiktjänst. Syftet med denna är enligt artikeln, att konkurrera med iTunes fildelningstjänst (*Svenska Dagbladet*, 050511). I detta sammanhang anser jag att det främst är två saker som är intressanta att notera.

Dels kommer den tjänst som Yahoo tillhandahåller enbart att erbjuda musikfiler som är spelbara på mediaspelare som tillåter Microsofts kopieringsskyddade format .wma, Windows/Media -Audio. Dels framgår även av denna artikel, att Yahoos tjänst har en betalningslösning som fungerar enligt principen att användaren av tjänsten betalar en månatlig avgift vilket ger användare rätt att dela en obegränsad mängd filer per månad .

Detta anser jag är väldigt intressant, inte minst i jämförelse med den fildelningstjänst som Fred von Lohmann föreslår i den artikel som jag redogör för under punkt 4.3.

6.2.3 Fildelningsnätverket Weedshare och de tre organisationernas inställning till detta

Jag anser att de intervjuvar som jag fick från informanterna rörande just fildelningsnätverket Weedshare var intressanta. Dels visade dessa svar att ingen av informanterna tidigare hade kommit i kontakt med just denna lösning. De tre representanternas respektive svar på just denna fråga, visade i mitt tycke klart och tydligt på dels respektive organisations syn på fildelning, men även att en lösning av detta slag skulle kunna vara intressant för alla inblandade parter.

Från Piratbyråns sida uttrycktes visserligen en skepsis gentemot det DRM-skydd som musikfiler hade inom detta fildelningsnätverk, men även åsikten att man från deras sida var öppen för fildelningstjänster som innefattade betalning.

Från IFPI:s sida påpekades det, att anledningen till att en lösning av detta slag inte ännu fått fotfäste i Sverige var, att ingen av de musikaliska rättighetshavare som innehar en stor katalog av musikaliskt material ännu utvecklat en lösning av den här typen.

Sony/BMG:s utgångspunkt i förhållande till Weedshare var, att fildelningstjänster som fungerar efter de principer som Weedshare är väldigt intressanta för skivbranschen.

Jag anser att det är intressant att notera, att det trots de många och djupa meningsskiljaktigheter som existerar mellan dessa tre organisationer, ändå finns vissa aspekter av fildelningens problematik, inom vilka dessa tre parter ändå skulle kunna uppnå konsensus, förutsatt att parterna i fråga inte i för hög utsträckning framhållde vad gällde respektive organisations inkommensurabla inställning till denna problematik.

6.2.4 Marknadsföring av musik via Internet - "top down", eller "bottom up"?

Vad gäller musikalisk marknadsföring med hjälp av Internetmediet, var det vid min intervju med Rasmus Fleischer intressant att notera, att Fleischer uttryckte åsikten att dagens fildelning av musikfiler även fungerar som ett slags marknadsföring underifrån. Detta innebär, att skivbolagen i marknadsföringsmässigt hänseende till viss del tappar

kontrollen över vilken musik som sprids och kommer dagens ungdomar till del. Detta är kanske en öm tå för skivbolagen.

Jag anser att det i sammanhanget är intressant att notera att dessa aspekter av fildelningen aldrig berördes vid min intervju med Calle Ekdahl på Sony/BMG. Ekdahl uttryckte sig visserligen i negativa ordalag vad gällde den fildelning som sker på olaglig väg i Sverige. Samtidigt uppvisade han enbart ett entusiastiskt förhållningssätt vad gällde hans inställning till fildelningsnätverkens tekniska aspekter, och de möjligheter till distribution som dessa erbjuder.

6.2.5 Fildelare idag - musiker i morgon?

Ytterligare en företeelse med relevans i anslutning till diskussionen om fildelning berörde Rasmus Fleischer vid vår intervju, när han pratade om de ungdomar som idag ägnar sig åt fildelning. Fleischer poängterade att dessa ungdomar kommer att vara de som i framtiden är medlemmar i band som är musikaliskt och marknadsmässigt intressanta för skivbolagen.

Fleischer indikerade att det kommer att kunna bli ett dilemma för skivindustrin att dessa framtida musiker har vuxit upp i en värld där fildelning har varit en självklar del av deras verklighet.

Om jag spekulerar kring konsekvenserna av detta dilemma, ser jag det som att det största problemet kommer att vara de största artisterna inom de genrer av musik som kommer att locka framtidens lyssnare kommer att kunna skapa egna distributionskanaler för försäljning och distribution av deras musik.

Möjligen kommer detta att kunna ske med hjälp av respektive bands hemsida, smart marknadsföring av banden med hjälp av dessa, samt möjligheten för musiklyssnaren att kunna ladda ned skivor/låtar från dessa siter och betala för detta med hjälp av lösningar av samma typ som Paypal, eller Paynova-plånboken.

Denna utveckling ser jag som en möjlig konsekvens av det dilemma som skivbranschen står inför. Framför allt om de artister som väljer att gå denna väg gör detta beroende på att de i egenskap av artister och musiker själva har ett synsätt vad gäller fildelning som inte är i överensstämmelse med det synsätt som är allenarådande inom skivbranschen av idag, och att dessa artister på grund av detta inte är intresserade av att marknadsföra och distribuera sin musik med utgångspunkt i de kriterier för detta som gäller inom dagens skivindustri.

6.3 Fichte och Internet - Lessig och upphovsrätt

6.3.1 Fichte

Som tidigare nämnts på sidan fjorton i kapitel fyra, gjorde den tyske filosofen Johann Gottlieb Fichte en distinktion mellan form och innehåll i relation till textmaterial. Fichtes uppdelning förenklade den diskussion som förts under en längre period av 1700-talet bland filosofer och tänkare i Europa.

Eftersom Internet på grund av datorernas möjliggörande till att vid informationsåtergivning kombinera text/bild (stillbild eller rörlig bild) med ljud gör, att den under upphovsrättens historia tidigare så klart distinkta gränsen mellan form och innehåll suddas ut.

Positivt med Internets möjligheter är, att Internetmediet har en enorm potential i egenskap av multimedialt kreativt verktyg.

Rättighetsinnehavare till en kommersiell film eller ett musikstycke, anser förmodligen inte att denna möjlighet till kreativa blandformer är någonting eftersträvansvärt, särskilt inte om rättighetsinnehavaren i fråga blir medveten om att dennes produkter på ett orättmätigt sätt distribueras via detta medium, alternativt distribueras samt kombineras med annat olovligt material.

Eftersom Internets struktur inbjuder till kombination av medieformer samt effektiv distribution av den information som dessa blandmediekombinationer utgör, samtidigt som det juridiska ramverk som är utgångspunkten för företag verksamma inom exempelvis musikindustrin, härstammar från en upphovsrättslig tanketradition med utgångspunkt i 1700-talets skriftkultur, innebär denna möjlighet till kombination av medieformer problem i relation till företeelsen fildelning.

6.3.2 Lessig

Lawrence Lessig exemplifierar i den litteratur jag redogjort för under avsnitt 3.7, hur man från den amerikanska musik - och nöjesbranschens sida använder sig av juridiken som verktyg för att begränsa tillgängligheten för produkter från industrins sida, hur även stora kreatörer inom denna industri inspirerats i sitt skapande genom att modifiera redan existerande verk skapade av andra kreatörer samt hur dessa inspirerade kreatörer framgångsrikt slagit mynt av denna nya skapelse.

Jag anser att det även är intressant att notera, att det verkar som att det är fullt tillåtet för en artist/kreatör att inspireras av, och "låna" i kreativt hänseende från andra artister, som i Lessigs exempel med Walt Disneys Musse Pigg och Buster Keatons karaktär, men att när den kreatör som i andra hand skapade någonting nytt väl skyddat sin produkt, har denne inte något som helst till övers för de artister och kreatörer som i nästa led försöker begagna sig av samma princip vad gäller kreativ inspiration.

Ett annat sätt att beskriva detta förfarande anser jag vara att uttrycka det som att en kreatör idag tillåts inhämta inspiration från andra kreatörer inom samma eller andra områden för konstnärligt uttryck, samtidigt som kreatören i fråga i och med skapandet av verket/produkten i fråga med laglig rätt får ett säkerställt skydd för skapelsen - ett skydd som samtidigt som det legitimerar kreatörens rätt att hämta inspiration hos tidigare befintliga verk motverkar möjligheten för efterföljande kreatörer att på ett rättmätigt sätt kunna inspireras av verket i fråga.

6.4 Inkommensurabilitet och undersökningens tre parter

Låt oss nu koppla Kuhns begrepp inkommensurabilitet till de tre parterna IFPI, Piratbyrå och Sony/BMG.

Jag har i avsnitt 5.2 beskrivit de synsätt och förutsättningar som ligger till grund för de tre parter, vars inställning till fildelningens problematik ligger till grund för min undersökning. I avsnitt 5.5.1 åskådliggör jag skillnaden i uppfattningar/värderingar mellan parterna Piratbyrå och organisationen IFPI, i metaforiskt hänseende med följande geometriska bild:

För att vidareutveckla den geometriska metafor, vars bild ligger till grund för uppsatsens titel, anser jag att man bildligt skulle kunna åskådliggöra de tre organisationernas i förhållande till varandra inkommensurabla uppfattningar på följande sätt:

Varje kombination av geometriska figurer ovan representerar respektive parts inställning och synsätt gällande fildelningens problematik i förhållande till de andra parternas inställning, uppställt i ordningen IFPI i förhållande till Piratbyrå, Piratbyrå i förhållande till Sony/BMG samt Sony/BMG i förhållande till Piratbyrå. Observera att jag avstått från att geometriskt även visa detta förhållande i omvänd ordning, eftersom detta endast hade inneburit en invertering av de geometriska figurerna.

Dessa tre parter betonar var och en olika aspekter av fildelningens problematik. Piratbyrå betonar de möjligheter till kreativitet och distribution av information som Internet utgör. IFPI betonar det juridiska ramverket som ligger till grund för den verksamhet inom vilken de verkar. Sony/BMG betonar i egenskap av intressent inom svensk skivindustri marknadsföringsaspekter i förhållande till fildelning, samt den ekonomiska förlust som skivbolagen har lidit enligt de undersökningar rörande ekonomiskt bortfall i relation till fildelning som dessa har genomfört.

Eftersom var och en av dessa tre parter är måna om att i sin retorik och argumentation propagera för de frågor som ligger just de själva varmast om hjärtat, missar de alla tre

att de var för sig även har poänger i förhållande till respektive parts synsätt. Jag anser att de åsikter som företrädarna för undersökningens tre parter uttalat på ett mycket konkret sätt åskådliggör principen för begreppet inkommensurabilitet såsom den uttrycks hos Thomas Kuhn.

6.5 En möjlig konsekvens av lagen den 1:a juli 2005 sett ur ett större perspektiv

I marsnumret av tidningen *InternetWorld* (2005, nr. 2) fanns ett tvärsnitt av debattinlägg som skapats på denna tidnings hemsidas webforum. Här fanns även i mitt tycke ett intressant inlägg med referens till den nya lag gällande fildelning som kommer att träda i kraft den 1:a juli i år. Inlägget skrevs av signaturen Leifi Jansson, en aktiv debattör i ett antal webforum på Internet. Han skriver följande:

Det är en mycket farlig utveckling när regeringen börjar stifta lagar som inte har stöd av den allmänna rättsuppfattningen. Dessa typer av intressegruppsdrivna (läs musik- och filmindustrin) modifieringar i lagföring och straffskalor är på lång sikt förödande för rättssamhället. En lag som gör en majoritet av de uppkopplade medborgarna till lagförbara brottslingar gör att respekten för övriga lagar ofelbart också kommer att minska.

Argumentet är att det inte är praktiskt möjligt att ha ambitionen att lagföra alla de som begår dessa upphovsrättsliga brott, utan bara de som begår de grövsta. Detta är än mer allvarligt. Man inser alltså redan från början att lagen inte kommer att vara praktiskt efterlevnadsbar, utan inför ett godtycke och gråzoner för vad som är okej och inte. Tolkningsrätt för vem som ska stämmas och lagföras ges till kommersiellt drivna företag inom medieindustrin. I USA ser man mer och mer att rättssamhället styrs av ekonomiska intressegrupper. Att Sverige går i samma fälla är inte bara skrämmande, utan en direkt farlig samhällsutveckling. (Leifi Jansson, Facehugger, *InternetWorld* 2005, nr. 2, s. 10).

Janssons inlägg är intressant. Dels för att det knyter an till de tankegångar och trender som Lawrence Lessig ger uttryck för, men även för att det visar på den faktiska påverkan som den amerikanska nöjesindustrins juridiska verktyg har till sitt förfogande påverkar eller kan komma att påverka oss på den här sidan av Atlanten i dessa dagar av globalisering. Jansson belyser även en annan viktig aspekt i detta sammanhang i relation till fildelning. Justitieminister Thomas Bodström sammanfattade på en och samma gång en springande punkt inneboende i problematiken, samtidigt som han visade på sin okunnighet i rörande fildelningsfrågan, när Bodström den 1:a februari i år uttalade sig i Svenska Dagbladet, och yttrade följande ord: " Tanken är inte att polisen ska springa hem till ungdomar och kolla om de laddar ner. De ska koncentrera sig på den allvarliga brottsligheten där det finns människor som tjänar miljoner på att blåsa artister." (*Svenska Dagbladet*, 050318).

Bortsett från att ovanstående uttalande visar att Sveriges justitieminister ej är insatt i hur fildelningsnätverk fungerar (gratis spridning av upphovsrättsligt skyddat material via illegala nätverk på webben), anser jag det budskap som Bodströms uttalande signalerar till Sveriges medborgare vara desto allvarligare. Ett uttalande av detta slag anser jag kunna tjäna som ett väldigt tacksamt retoriskt verktyg som per definition stärker argumenten för landets fildelare, och legitimerar dessa i sitt utövande.

6.6 Slutsats

Min undersökning visar att det finns en stark motsättning inom det område som jag har valt att studera; för att inte säga ett flertal motsättningar. Sett ur ett större perspektiv, anser jag att det rör sig om en motsättning - närmare bestämt en primär motsättning gällande sätt att förhålla sig till Internet som medium för distribution av information av kreativ natur. Som jag exemplifierat möjliggör Internet i egenskap av verktyg storartade möjligheter till kreativt utbyte av information *av, för* samt *mellan* människor.

Samtidigt innefattar den marknadsmässiga verklighet, inom vilken företag inom nöjesindustrin samt alla andra branscher verkar, att man inom dessa industrier har att rätta sig efter juridiska lagar och spelregler. Så långt gott och väl.

Om jag tillåts spekulera vad gäller Internets framtida utveckling, är min slutsats att det juridiska ramverk som är det huvudsakligen förekommande idag, bortsett från lösningar av Creative Commons typ, ej är förenligt med en teknisk lösning av Internets slag. Lösningar av dessa slag är helt enkelt inte förenliga eftersom Internet per definition inbjuder till ett utsuddande av den upphovsrättsliga gräns mellan ett verks form och dess innehåll som sätts av juridikens ramverk.

Min studie ger anledning att anta att de åsikter och synsätt informanterna ger uttryck för, på ett mycket koncist och klart sätt representerar olika aspekter av den större problematik som den fråga behandlar, som rör Internets vara eller icke vara i egenskap av kreativt verktyg kontra företagens juridiska utgångsläge. På ett sätt skulle man kunna säga att ett kreativt synsätt rörande Internet som verktyg är inkommensurabelt i relation till ett synsätt som innefattar företagens juridiska verklighet av idag, som i sin tur härstammar från en diskurs med grunden i 1700-talets skriftkultur.

Med utgångspunkt i den dystopiska framtidsvision som Lawrence Lessig målar upp anser jag det ligga nära till hands, att återknyta till ett uttalande från den artikel i *InternetWorld*, som inspirerade mig till att skriva en magisteruppsats i detta ämne.

Som jag beskrivit under punkt 1.2 i uppsatsens inledning, var det en intervju i denna tidning mellan en representant från Piratbyrån och IFPI:s jurist Magnus Mårtensson, som gjorde att jag blev intresserad av denna fråga. De båda informanterna i denna intervju var eniga gällande en åsikt – de ansåg båda två att situationen som den ser ut idag gällande fildelning är ohållbar.

Jag instämmer vad gäller denna åsikt, och ville avsluta min diskussion med att visa på det ohållbara i detta förhållande, genom att ställa ett par frågor: Kan det vara så, att det är dags för ett paradigmskifte gällande de synsätt som respektive part ger uttryck för i denna undersökning? Ett paradigmskifte som dels inbegriper hur undersökningens parter upplever varandra, men även hur dessa parter upplever sig själva i förhållande till varandra.

7. Sammanfattning

Jag har i uppsatsen undersökt inställningen till delandet av musikfiler över fildelningsnätverk som uttryckts av representanter för ett antal parter med intresse för denna problematik. Dessa parter inställning har jag inhämtat då jag genomfört en kvalitativ intervjuundersökning. Analysmetoden för tolkandet av det empiriska intervjumaterialet har inspirerats av metoden fenomenografi, som är en vanlig vetenskaplig metod inom pedagogikämnet. Denna metod syftar till att undersöka inställningen till en på förhand given problematik hos ett antal för undersökningen utvalda intressenter. Dessa intressenter är: skivbranschens juridiska organ IFPI, skivbolaget Sony/BMG och organisationen Piratbyrå.

De frågeställningar som jag i min studie har problematiserat, har varit följande:

- Vad är utmärkande för respektive organisations synsätt gällande fildelningens problematik?
- Vilka problemställningar blir tydliga konsekvenser av organisationernas synsätt rörande fildelningens problematik?

Då syftet med uppsatsen har varit att redogöra för de i undersökningen förekommande parternas ståndpunkter gällande delandet av musikfiler över Internet, har en fenomenografisk utgångspunkt för analysmetoden bedömts lämplig.

De teorier som ligger till grund för uppsatsens studie, innefattar en översikt som behandlar upphovsrättens historik i Europa, USA och Sverige. Den regeringsproposition gällande nytt lagförslag rörande upphovsrätt och Internet som kommer att träda i kraft den 1:a juli 2005 behandlas även i uppsatsens teoriavsnitt.

Tekniska begrepp och termer som DRM och P2P-nätverk för fildelning behandlas även i detta avsnitt, liksom de teorier som den amerikanske juristen Lawrence Lessig ger uttryck för gällande de sätt på vilka dagens upphovsrättsliga ramverk används. I teoriavsnittet avhandlas även den amerikanske vetenskapsteoretikern Thomas S. Kuhns begrepp inkommensurabilitet, som är av betydelse för min diskussion rörande hur de synsätt som parterna i min undersökning har relaterar till varandra. Med inkommensurabilitet menas, att om ett antal parter närmar sig samma problematik från alltför skilda infallsvinklar, kommer dessa parter aldrig att kunna uppnå konsensus.

Min analys av intervjumaterialet med utgångspunkt i fenomenografien visar, på vilka sätt undersökningens parter i sina respektive synsätt förhåller sig till fildelningens problematik utifrån denna specifika parts utgångspunkt och intressen, samt att respektive parts inställning till problematiken på grund av detta är inkommensurabel i förhållande till motpartens inställning.

I min diskussion redogör jag för hur parternas inställning till delandet av musikfiler förhåller sig till varandra, samt hur respektive intressent upplever sin egen utgångspunkt i förhållande till denna problematik.

Min slutsats efter att ha genomfört denna undersökning är, att de tre parterna skulle tjäna på att i sin dialog verka för ett paradigmskifte gällande hur dessa upplever varandra, likväl som hur de upplever sig själva i förhållande till varandra.

Käll- och litteraturlista

Regeringsproposition 2004/05:110

SFS 1969:729. Se: *Lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*

<http://www.house.gov/Constitution/Constitution.html>

<http://www.creativecommons.org>

<http://www.weedshare.com>

Chawate, Yatin, Ratnasamy, Sylvia, Breslau, Lee, Lanham, Nick, Shenker, Scott (2003) Peer - to peer: Making Gnutella-like P2P systems scalable. Proceedings of the 2003 conference on Applications, technologies, architectures and protocols for computer communications.

Halbert, Deborah J (1999) *Intellectual property in the information age*. Westport, Conn.: Quorum.

Hesse, Carla The rise of intellectual property. *Daedalus: Journal of the American Academy of Arts and Sciences*, (Spring)
<http://www.amacad.org/publications/spring2002/hesse.pdf>

InternetWorld, Nummer 7 år 2004 Kittel, Kristoffer (2004) Första mötet

InternetWorld, Nummer 2 år 2005 Kittel, Kristoffer (2005) Den digitala allemansrätten

InternetWorld, Nummer 2 år 2005, Leifi Jansson, debattinlägg från web-forum, s. 10.

Kuhn, Thomas S. (1962) *The Structure of Scientific Revolutions*. The University of Chicago Press, Chicago 60637

Kvale, Steinar (1997) *Kvalitativa forskningsintervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Staffan, (1986) *Kvalitativ analys: Exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.

Lessig, Lawrence (2001) *The Future Of Ideas; The Fate Of The Commons In A Connected World*. Vintage Books, a Division of Random House Inc.

Lessig, Lawrence (2004) *Free Culture; The Nature and Future of Creativity*. Penguin Books Ltd, Registered Offices: 80 Strand, London WCR 0RL, England.

Marton, Ferenc, Booth, Shirley (2000) *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Olsson, Henry, (1994) *Copyright; Svensk och internationell upphovsrätt*. Stockholm: CE Fritzes AB

Poirier Martins son, Roland (2003) *Russells kalkon: En bok om hur Gud och vetenskapen formade den västerländska kulturen*. Nordstedts förlag, Stockholm.

Rose, Mark (1993) *Authors and Owners; The Invention of Copyright*. Second Printing Cambridge University Press, Cambridge, MA

Tyrväinen, Pasi D-Lib Magazine, February 2005, Volume 11, Number 2

Uljens, Michael (1989) *Fenomenografi: Forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.

Von Lohmann, Fred (2004) Voluntary Collective Licensing for Music File Sharing October 2004/ Vol. 47, No. 10

Woodmansee, Martha (1984) The Genius and the Copyright: Economic and Legal Conditions of the Emergence of the Author. *Eighteenth-Century Studies*. Volume 17, Issue 4.

Svenska Dagbladets nätupplaga (050511) *Yahoo ska konkurrera med iTunes*
http://www.svd.se/dynamiskt/naringsliv/did_9709703.asp

Svenska Dagbladets nätupplaga 050318 *Uttalande om nätpirater får kritik*
http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_9368990.asp

Bilaga 1 – Intervjufrågor

- Hur länge har du arbetat med frågor rörande fildelning?
- Sysslar du i ditt arbete enbart med frågor som rör musik, eller arbetar du även med frågor som rör fildelning och annat, som till exempel film och bilder av olika slag?
- Hur ser ni på åtgärder som uppmuntrar till laglig nedladdning, respektive åtgärder som straffar olagliga alternativ?
- Vilka brister anser ni att det finns hos dagens copyrightlagstiftning i förhållande till Internet?
- På vilket sätt skulle dagens copyrightlagstiftning kunna förbättras?
- Vad tycker ni om kompletterande alternativ till rådande copyrightlagstiftning, som exempelvis Creative Commons?
- Finns det någonting som är särskilt problematiskt vad gäller frågor om copyright i relation till musik?
- Vilka för- respektive nackdelar ser ni med Internet som distributionsmedium för musik i digital form, jämfört med traditionella kanaler för distribution?
- Vad har ni för åsikt om fildelare? Är ni positiva till viss slags fildelning, och negativt inställda till fildelning av annat slag?
- Vad anser ni är fel med dagens etablerade fildelningslösningar? På vilket sätt skulle man kunna skapa ett alternativ, som gynnar alla involverade parter?
- Vad tycker ni om fildelningsnätverket Weedshare?
- Varför tror ni att de människor som ägnar sig åt fildelning, gör detta med så pass stor entusiasm?
- Ser ni några positiva konsekvenser i anslutning till denna trend?
- Statsminister Göran Persson har en vision om ett Sverige som har en position som världsledande vad gäller den kompetens som finns samlad inom IT-området. Anser ni att det kan finnas någon koppling mellan medborgarnas datakompetens i anslutning till fildelning, och grogrunden för ett Sverige som ligger i bräschen vad gäller IT-kompetens?
- Regeringen har lämnat ett lagförslag om att förbjuda nedladdning av piratfiler på lagrådsremiss. Denna lag kommer sannolikt att träda i kraft den 1:a juli 2005. Vilka positiva respektive negativa konsekvenser för dagens fildelningskonsekvenser tror ni att denna lag kan medföra?

- Anser ni att det existerar en motsättning i synsätt hos de samhällsmedborgare som denna lag kommer att påverka, och musikindustrins representanter?
- Ser ni tecken som indikerar på vilket sätt en eventuell motsättning kan komma att påverka en framtida utveckling inom detta område?
- Vissa journalister och författare anser, att skivindustrins förespråkare missbedömde Internets potential för spridandet av information när webben var ung, och att skivbranschens åtgärder idag mest handlar om att ägna sig åt "damage control". Vad har ni för kommentar till ett sådant uttalande?
- Samtidigt som skivindustrin av förklarliga skäl ogillar att Sveriges medborgare ägnar sig åt fildelning, innefattar fildelningens problematik en inneboende intressekonflikt, eftersom många av dem som ägnar sig åt nedladdning av musikfiler även är/kan komma att bli potentiella köpare av musik, och i och med detta skivindustrins framtida kunder. Hur anser ni att man framgångsrikt bör närma sig denna problematik?
- Chefen för skivbolaget Naxos, som sysslar med utgivning av klassisk musik, figurerade i ett Tv-inslag för någon vecka sedan. Han hade ingenting emot fildelning av musikfiler, och sammanfattade sin inställning med uttrycket "musik säljer musik". Vad har du för kommentar till detta uttalande?
- Har du själv erfarenhet av att ha använt dig av nätverk för nedladdning av filer?

Bilaga 2 – Förklaring av begrepp och förkortningar

Begrepp	Förklaring
ACM	Association of Computer Manufacturers
ASCAP	The American Society of Composers, Authors and Publishers
Creative Commons	System av upphovsrättsliga licenser som kompletterar existerande lagstiftning
DRM	Digital Rights Management - elektroniskt upphovsrättsligt skydd som används av företag inom film, - musik och mjukvaruindustrin
Gnutella	Fildelningsnätverk med P2P-struktur
Kazaa	Fildelningsnätverk med P2P-struktur
Morpheus	Fildelningsnätverk med P2P-struktur
Napster	Det första fildelningsnätverk som fungerade enligt P2P-principen
Paynova-plånboken	Betalningslösning för betalning över Internet
Paypal	Betalningslösning för betalning över Internet
Spyware	Program som olovligen samlar information om internetanvändares surfvanor, och sprider denna information vidare till exempelvis företag
STIM	Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå
TRIP	Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights

.wma

Förkortning för Windows/Media-Audio, DRM-skyddat format för mediafiler kompatibla med data-företaget Microsofts produkter

